

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

14^E JAARGANG

WOENSDAG 4 DECEMBER 1929

No. 727

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.
 Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
 ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.
 COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Assistent-Redacteur: H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
 Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Advertenties f 9,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 6729.

3 DECEMBER 1929.

De geldmarkt was ook deze week weder zeer ruim. Aanvankelijk liep de rente voor particulier disconto nog weder iets verder terug, zoodat Dinsdag voor 3½ pCt. grif te plaatsen was. Later begon de geldvraag voor de maandswisseling door te komen en trad een kleine stijging in; maar de geldruimte bleef toch zoo groot, dat zelfs de vrij groote geldbehoefte voor den Decembertermijn niet in staat was een belangrijke verheffing van de koersen te bewerken. Zaterdag werd particulier disconto voor 3¹⁵/₁₆ pCt. afgedaan en gisteren was er weder voor 3½ en 3¹³/₁₆ pCt. plaatsing te vinden. Ook de prolongatierente liep slechts ¼ pCt. omhoog en alleen callgeld moest duurder betaald worden; na 2½ pCt. in het begin der week werd gisteren 4¼ pCt. betaald.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank blijkt de post binnenlandsche wissels met f 500.000 te zijn toegenomen. De beleeningen gaven blijkbaar in verband met de maandswisseling een stijging van f 20.1 miljoen te zien. Het renteloos voorschot aan het Rijk klom met f 12.3 miljoen.

De goudvoorraad der Bank bleef vrijwel op dezelfde hoogte. De zilvervoorraad verminderde met een goede f 200.000. De post papier op het buitenland vertoont een stijging van f 3.9 miljoen, terwijl de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans met een gelijk bedrag afnamen.

De biljettencirculatie vermeerderde met f 39.6 mil-

lioën. De rekening-courant-saldi bleken met f 7.1 miljoen te zijn teruggegaan.

Het beschikbaar metaalsaldo verminderde met f 13.2 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt ruim 53.

* * *

Van de wisselmarkt valt deze week weinig te vermelden. De koers voor het Pond Sterling, die hier aanvankelijk op 12.09½ bleef hangen, is op den laatsten dag door het daggeld, dat minder gemakkelijk was, op 12.08¹³/₁₆ teruggelopen. De Dollarkoers verbeterde eerst van 2.4777 tot 2.4786, doch sloot weder op 2.477. De Dollar tegen het Pond schommelde rond de 4.879. Vraag voor den ultimo deed de Mark van 59.31 tot 59.34½ stijgen; het slot kwam op 59.30½ (tegen Ponden 20.38—20.38½). Parijs steeg van 9.75½ tot 9.76½ (tegen Ponden ca. 123.85). Van de overige koersen vallen nog slechts de fluctuaties van den Peseta te vermelden. De voor de eventueele stabilisatie te volgen gedragslijn is nog steeds niet vastgesteld en telkens doen weer andere geruchten de ronde. De markt is heel klein geworden. Het koersverloop was als volgt: 33.90—34.60—34.20. Rio hooger op 29%. Argentijnsche Pesos handhaafden zich op 1.02½. Ook Canada bleef vast 2.45½.

Bij het stijgen van het Pond werd het disagio grooter; eenmaands Ponden zijn zelfs ½ c. onder den prijs afgedaan, doch zij werden tenslotte met ⁵/₁₆ c. disagio verhandeld, beïnvloed door het duurdere geld. Eenmaands Dollars noteerden op den laatsten dag weder 13 c. agio. Eenmaands Marken werden met 9½ c. disagio gedaan.

LONDEN, 2 DECEMBER 1929.

Gedurende de eerste helft van de vorige week was geld schaarsch en moest de markt op Maandag faciliteiten zoeken bij de Bank van Engeland. Ofschoon de schaarschte in de tweede helft der week beslist minder was, was toch ook toen geld goed bruikbaar. Heden bleef geld gezocht, daar de War Loan dividenden nog niet alle inbetaald waren en een deel van het dividendgeld vermoedelijk gebruikt wordt voor het volstorten van een gedeelte der nieuwe 5 pCt. Conversieleening.

Disconto liep verleden week verder terug tot 4¹¹/₁₆ — ¼ pCt., terwijl de nieuwe schatkistpromessen Vrijdag tegen een fractie onder 4½ pCt. werden toegewezen. Het verband tusschen het officieele en het particuliere disconto is dus voor het oogenblik geheel weg, zoodat het er naar uitziet, alsof de voorspellingen van een bankdisconto van 5 pCt. vóór het einde van het jaar op vrij goede basis berusten.

Het wekt echter bevreemding, dat de goudvoorraad van de Bank slechts uiterst langzaam toeneemt en nog steeds bloot staat aan onttrekkingen voor Fransche rekening, die gedurende deze maand, naar verwacht wordt, weder grootere proporties zullen aannemen.

WAPENSTILSTAND IN DEN TARIEVENSTRIJD.

Het ontwerp van een verdrag van wapenstilstand in den tarievenstrijd¹⁾, ontworpen door het Economisch Comité van den Volkenbond, in opdracht van den Raad van den Bond, conform de besluiten van de Grootte Vergadering werd aan de regeeringen rondgezonden met een technische memorie van het Comité. Aan de hand van deze beide officieele stukken geef ik hieronder enkele beschouwingen; uit vrouwelijke stukken en beschouwingen zal niet worden geklapt, maar het licht, door die stukken en beschouwingen voor mij over de zaak verspreid, maakt het mij natuurlijk gemakkelijker, het ontwerp te apprecieeren.

Artikel I consolideert de invoerrechten en „accessoire” rechten, met dien verstande, dat die rechten niet verhoogd zullen worden en geen nieuwe zullen worden ingesteld. Artikel II doet desgelijks voor de uitvoerrechten en „accessoire” rechten. Artikel III bepaalt tweërlei: 1o. stelt het vast, dat het er niet toe doet, welke overheid in den lande de rechten heft; 2o. sluit het rechten, die zoowel van nationale als van vreemde goederen worden geheven, van den wapenstilstand uit. Artikel IV voorziet in drieërlei: 1o. het verbiedt nieuwe binnenlandsche rechten, die alleen de buitenlandsche goederen treffen; 2o. verbiedt voorts nieuwe binnenlandsche rechten, die buitenlandsche goederen zwaarder zouden treffen dan binnenlandsche; 3o. verbiedt bovendien verschillen, die ten ongunste van buitenlandsche goederen inzake binnenlandsche rechten zouden bestaan, te verscherpen. En ten slotte verbiedt artikel V nieuwe handelsbelemmeringen van anderen aard, aan buitenlandsche goederen in den weg gelegd. Met deze 5 artikelen meent men — naar het mij voorkomt terecht — alles te omvatten, wat geconsolideerd moet worden om een werkelijken wapenstilstand te krijgen, die moeilijk — indien al — ontdoken kan worden. 4

Zoo kom ik vanzelf tot een tweede punt. In de artikelen I en II moet een datum ingevuld worden. Die datum behoeft niet voor III te gelden, omdat het slechts interpretatief is, althans geen nieuwe quaestie stelt. Artikel VI verklaart echter den datum van I en II toepasselijk voor IV en V, zoodat het systeem zal werken van den datum af, in de artikelen I en II in te vullen. Welken datum zal men kiezen? Ieder heeft terstond gevoeld, dat bij een zaak als de onderhavige alles erop aankomt, welke datum wordt gekozen. Drie mogelijkheden bestaan: 1o. den 1en October 1929 te stellen; 2o. den datum van het sluiten van den wapenstilstand te fixeeren; 3o. een intermediairen datum te kiezen. Voor zooveel ik beoordeel kan is de tendens ten gunste van 1 October vrij sterk en die ten faveure van den datum van teekening zwak, terwijl een intermediaire datum nog de meeste kans maakt. Maar dan zij daarbij opgemerkt, dat men bedoelt een intermediairen datum, die niet ver van 1 October aflight en als — om zoo te zeggen — te goeder trouw kan worden aangemerkt. Maar in de tweede plaats zij opgemerkt, dat thans natuurlijk nog in het geheel niet is te voorzien, wat de regeeringen ten slotte zelf zullen doen.

Artikel VII, dat de conventie op de in- en uitvoerverboden toepasselijk verklaart tusschen partijen, kunnen we gevoeglijk voorbijgaan. Maar dan komen we aan een hiaat. Wat onder VIII en tusschen haakjes vermeld staat is geen tekst van een artikel, maar een mededeeling. Aangezien, zoo staat er, de resolutie van de Grootte Vergadering van den Volkenbond betreffende den wapenstilstand alleen beschermende rechten noemt, behooren de zuiver fiscale rechten te worden uitgezonderd. Voorts wordt gezegd, dat dus de wapenstilstandsconferentie ter zake of een algemeene

¹⁾ De voornaamste bepalingen uit het ontwerp zijn opgenomen in E.-S. B. van 20 Nov. jl.

INHOUD.

	Blz.
WAPENSTILSTAND IN DEN TARIEVENSTRIJD door <i>Dr. J. A. Nederbragt</i>	1078
Het Voorontwerp-Huisarbeitswet door <i>Mej. Anna Polak</i>	1079
Het plan van de Rubber Growers Association door <i>G. A. P. Weyer</i>	1081
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Het suikerverbruik van Europa gedurende de campagne 1928/29 door <i>Dr. G. Mikusch</i>	1082
AAANTEKENINGEN:	
Geldproblemen in Suriname	1083
De geldmarkt in November	1084
INGEZONDEN STUKKEN:	
De handelsbeweging van Nederland gedurende de eerste negen maanden van 1929 door <i>J. J. van Riemsdijk</i> met naschrift door <i>W. G. H. van der Zweep</i>	1085
Ontvangen boeken	1087
MAANDOLFERS:	
Postchèque en Girodienst	1087
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam	1087
Rijkspostspaarbank	1087
Productie der Steenkolen-, Bruinkolen- en Zoutmijnen	1087
Statistisch Overzicht van den economischen toestand van Nederlandsch-Indië	1088
Posterijen, Telegrafie en Telefonie	1089
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	1089
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	1089—1096
Geldkoersen. Bankstaten. Verkeerswezen.	
Wisselkoersen. Goederenhandel.	

exceptie zal moeten redigeeren, of speciale uitzonderingen zal moeten vaststellen, of wel eventueel het een en het ander zal moeten doen. Theoretisch ligt hier natuurlijk een gevaar, 1o. omdat het zoo moeilijk is, precies aan te geven, wat een fiscaal recht is; 2o. omdat een recht in het eene geval zuiver fiscaal zal werken, in het andere geval protectionistisch, 3o. omdat een recht, hoezeer te goeder trouw als fiscaal bedoeld en aanvankelijk niet meer zijnde, practisch — op den duur — een zekere protectionistische werking kan verkrijgen. Ter Conferentie zal men dus bij de vaststelling van artikel VIII en casu quo der bijbehorende lijsten zeer voorzichtig moeten zijn, maar als ieder te goeder trouw is, wat mag worden aangenomen, dan zal het theoretische bezwaar practisch niet al te groot behoeven te zijn.

Thans komen we tot een uiterst belangrijk punt. Artikel IX laat in geval van „crises graves, intéressantes des éléments essentiels de (leur) vie économique” het aanbrengen van „ajustements douaniers” toe. Die moeten zich dan in ieder opzicht tot het onvermijdelijke beperken en terstond aan de medecontracteerende staten worden medegedeeld en verklaard. Met name dit punt heb ik ernstig bestudeerd, waarbij ik tot de volgende conclusie ben gekomen. 1o. Toepassing van een dergelijke „Katastrophenklausel”, zooals zij volgens een Deutsche technische uitdrukking heet, komt practisch niet voor. 2o. Een geval kan slechts tot uitzonderingsmaatregelen aanleiding geven, als het een redelijken tijd na het tot stand komen der trêve is opgekomen en werkelijk een catastrophaal karakter draagt. In zulk een geval zal zeker opzegging van bilaterale verdragen noodig zijn om tot verzwaaring van tarieven e.d. te kunnen overgaan, zoodat ook uit dien hoofde reeds een groot deel van de trêve zal verlopen. 3o. Ongetwijfeld kan de quaestie door een gelaedeerde partij bij het verdrag voor een juridische instantie gebracht worden, ingeval van het Hof in Den Haag eventueel met opschorting van in werking gestelde maatregelen. Als dus een gelaedeerde partij beweert, dat er geen crisis is, of wel, dat ze niet ernstig is, althans niet de essentieele elementen van het economische leven raakt, kunnen deze punten aan arbiter of rechter worden onderworpen.

Een andere moeilijkheid ligt in artikel X. Nemen we eerst het eerste gedeelte ervan, namelijk de nummers 1, 2 en 3. Zij staan toe, dat de contracteerende partijen: 1o. ad valorem-rechten door specifieke rechten vervangen; 2o. haar douane-nomenclatuur wijziging; 3o. nieuwe rechten voor nieuwe producten vast-

stellen. Bij elk punt wordt in den een of anderen vorm gezegd, dat de overeenkomst niet mag worden geschonden. Bij 1 heet het, dat de „incidence”, dat is dus de druk, niet mag worden verzwaaard; bij 2, dat er geen vermeerdering van recht uit mag voortvloeien, onvereinigbaar met de verplichtingen, uit de conventie voortvloeiende; bij 3, dat de nieuwe rechten in harmonie moeten zijn met de rechten op „similaire” producten. Houdt men zich strikt en te goeder trouw aan deze drie voorschriften, dan kunnen de drie bevoegdheden der regeeringen praktisch weinig bezwaar opleveren en zal de moeilijkheid zuiver theoretisch blijven. Maar behoedzaamheid is hier geboden; veruiming van bevoegdheden of verzwakking van voorwaarden mag hier zeker niet plaats vinden als de eindredactie wordt vastgesteld. Troosten we ons intuschen ermede, dat ook ten deze arbiter of rechter bevoegd zal zijn.

Maar in artikel X zit nog een ander punt, 4 genummerd. Het raakt de niet onbelangrijke vraag, wat er gebeuren gaat, als een niet-trêve-staat een verdrag met tariefreducties, aangaan met een staat, die tot de trêve is toegetreden, opzegt. Vervallen dan de tariefreducties van den trêve-staat alleen tegenover den niet-trêve-staat, of ook tegenover de andere trêvestaten, die er mede van profiteerden? Het ontwerp van het Comité geeft ter keuze twee soluties: 1o. de reducties vervallen tegenover een ieder, 2o. de trêvestaat moet c.q. aan zijn mede-trêvestaten verlov vragen, de gereduceerde posten te veranderen, met dien verstande, dat, wordt het verlov geweigerd, de meerbedoelde trêvestaat voor zooveel hem aangaat de trêve mag opzeggen. Het wil mij voorkomen, dat voor Nederland de ruimste solutie, d.i. de tweede, de beste is.

Ook op artikel XI moet aandachtig gelet worden. Het voorziet, dat sommige regeeringen reserves maken, die dan echter door alle contracteerende partijen moeten worden goedgekeurd en in een annex opgenomen. Het artikel ziet er verontrustend uit, maar de strekking ervan is onschuldig bedoeld. Het gaat hier geenszins om eigenlijke reserves, maar meer om gevallen, waarin reeds voor de beraadslaging over een trêve beslissingen waren gevallen, — bijv. opzegging van een verdrag, — die echter eerst veel later effect kunnen sorteeren, eventueel eerst nadat de trêve werkelijkheid zal zijn geworden. Tegen reserves, op zulke gevallen betrekking hebbende, kan, naar mijn meening, weinig ingebracht worden; ze kunnen onze waardeering van de trêve niet verminderen, maar ook dit punt zal ter conferentie aan de aandacht der Nederlandsche delegatie niet mogen ontgaan, vooral omdat de bedoeling wel goed is, maar de woorden veel meer toelaten dan bedoeld is: elk soort reserves is er onder te brengen.

Even stap ik nu van het ontwerp zelf af, om een oogenblik te verwijlen bij de toelichting. Deze behelst een zinsnede, waarin gesignaleerd wordt, dat sommige staten zich voor zekere voedingsmiddelen volle vrijheid van handelen zullen willen voorbehouden. De memorie denkt aan twee mogelijkheden: 1o. de voedingsmiddelen aan de werking der conventie te onttrekken; 2o. er reserves voor te maken ex art. XI. Deze zinsnede bevestigt dus, dat genoemd artikel gevaar oplevert. Men zal waarschijnlijk voor dit dilemma komen te staan: of geen wapenstilstand, of een wapenstilstand met onbeperkte bevoegdheid voor sommige voedingsmiddelen. Het gaat dus om landbouwartikelen. Men schijnt op het oogenblik alleen graan op het oog te hebben. Dan is de zaak van Nederlandsch standpunt misschien toelaatbaar. Maar gaat het verder, dan is het zeer bedenkelijk. Men zij dus op zijn hoede.

Over de artikelen XII, XIII en XIV, in dit blad destijds afgedrukt, kan ik, om mijn artikel niet te lang te maken, zwijgen. Evenzoo over de niet afgedrukte artikelen XV tot en met XXII, echter met twee reserves: 1o. zal in artikel XXI nog moeten

worden ingevuld het aantal jaren, waarvoor de conventie zal gelden, en 2o. moet gelet worden op art. XXVII, dat voor latere toetreding van staten twee redacties ter keuze geeft, die verschillen in procedure, maar hierin overeenstemmen, dat staten, die later willen toetreden, niet behoeven te worden toegelaten als ze inmiddels „hun slag hebben geslagen”, d.w.z. de muren ter bescherming hunner nationale economie hebben verhoogd.

Resumeeerend meen ik te mogen opmerken, dat het ontwerp der conventie een goede basis voor beraadslagingen vormt, maar dat men bij verschillende punten op zijn hoede moet zijn.

Dr. J. A. NEDERBRACHT.

Parijs, 27 November 1929.

HET VOORONTWERP-HUISARBEIDSWET.

„Huisarbeitswet” luidt terecht de titel van het, dit voorjaar ingediende, Voorontwerp, vermoedelijk geïnspireerd door het op de elfde Internationale Arbeidsconferentie aangenomen „Ontwerp-verdrag betreffende de invoering of de handhaving van methoden tot vaststelling van minimumloonen.” Niet „Minimumloonwet”.

Immers de bedoeling is: eenerzijds, om de wettelijke vaststelling van minimumloon, voor zoover noodig, te beperken tot de *huisindustrie*, alwaar — anders dan in de fabrieksnijverheid — de bezoldiging in den regel eenzijdig wordt bepaald door den werkgever, en dikwijls lager is dan economisch noodzakelijk moet worden geacht; anderzijds, om de wantoestanden in de huisindustrie ten onzent zoo volledig mogelijk uit den weg te ruimen; d.w.z. niet uitsluitend, zij 't in hoofdzaak, door beletting van overheidswege, dat loon wordt betaald, *lager* dan rechtvaardig en economisch mogelijk is, doch tevens door wegneming van hetgeen voor de gezondheid van de(n) huisarbeider(-ster), zijn of haar huisgenooten en de verbruikers, gevaar zou kunnen opleveren.

Dat deze economische zoowel als hygiënische bescherming voor den Nederlandschen industrieelen huisarbeider nog altijd noodzakelijk is, mag als vaststaand worden beschouwd.

In het kort geleden verschenen Centraal Verslag der Arbeidsinspectie over 1928 worden de uitkomsten medegedeeld van een summier onderzoek, in verband met de voorbereiding van het wetsontwerp in quaestie in de verschillende districten naar den huisarbeid ingesteld.

In sommige branches heeft afnemening plaats. Sterke afnemening in de kousenbreierij. Nóg sterkere in de thans bijna geheel uitgestorven, vroeger zoo omvangrijke, huisindustrie in de Noord-Brabantsche handweverij en schoenmakerij.

In de mandenmakerij is de huisindustrie in Noord-Brabant en Gelderland nog zeer omvangrijk, ofschoon verminderende.

Ook in het lingerievak is de huisindustrie nog van beteekenis, hoewel niet meer in die mate als 15 à 25 jaar geleden het geval was.

In het kleermakersbedrijf neemt de huisindustrie, na een tijdperk van afnemening, weer toe; zoowel wat het maat- als wat het confectiewerk betreft.

Huisarbeid wordt in de hoeden- en pettenfabricage sporadisch verricht. In de lampekappenindustrie in enkele steden vrij veel.

In de linnen- en stoffenknoopenindustrie komt huisindustrie voor, o.a. voor het op kaarten naaien der knoopen. In de wollenstoffenindustrie, voor het noppen en stoppen (inzonderheid in Tilburg).

Ook door corsettenfabrieken, bontwerkerijen, dassenwinkels, kousenfabrieken (voor het herstellen van fouten), goud- en zilverwinkels, wordt werk in huisindustrie uitgegeven.

In het meubelmakers- en stoffeerdersbedrijf neemt de huisindustrie vermoedelijk in omvang toe, in 't bij-

zonder ten opzichte van het meubelmakersvak in Amsterdam, Rotterdam en Groningen.

In het N.W. van Overijssel geschiedt het biezen- vlechten en het maken van vloermatten nog in huis- industrie.

Ook de cocosmattenfabrieken hebben thuiswerkers.

De schoenreparatie voor schoenwinkels in de steden geschiedt in toenemende mate in huisarbeid.

Erwtenlezen wordt 's winters nog zeer veel gedaan in huisindustrie te Schiedam, in Zeeland, Groningen en Friesland. Uitjes schillen (evenals teenschillen en groente schoonmaken voor conservenfabrieken, *seizoenwerk*), te Breda, Dordrecht, op de Zuid-Holland- sche eilanden, in de provincie Groningen.

Ook het garnalen pellen in huis gaat in visschers- plaatsen nog onverminderd voort en de toestanden zijn daar nog even ongunstig als vroeger, o.a. wat on- hygiënische behandeling en kinderarbeid betreft.

In andere branches, zooals in het kleermakersbe- bedrijf, zijn de geldelijke omstandigheden veel beter geworden dan voorheen; doch elders, in de cocosmat- tenfabricage en in de mandenmakerij bijv., is de toestand nog beslist slecht.

Er bestaat dus, volgens de door ons volkomen on- derschreven meening van den oud-Minister van Ar- beid, in de Memorie van Toelichting op het Vooront- werp-Huisarbeitswet uitgesproken, „geen reden om invoering eener wettelijke regeling betreffende de huisindustrie achterwege te laten.” Immers „in de eerste plaats is zoodanige regeling noodig ter bestrij- ding van thans nog bestaande ernstige misstanden.” En ten tweede „bestaat er geen waarborg, dat de ver- mindering der huisindustrie niet bij wijziging der conjunctuur voor een vermeerdering zal plaats ma- ken,” en „dat er in de toekomst geen ondernemers zullen zijn, die misbruik zullen maken van den arbeid van arme personen, vrouwen en kinderen, wanneer daar voordeel mee te behalen is.”

De wijze, waarop in de geprojecteerde wet getracht wordt, naast den fabrieksarbeid ook den huisarbeid voor zoover hij van industrieelen aard is, te doen ver- richten onder zoo goed mogelijke omstandigheden en op niet al te onbehoorlijke voorwaarden, komt ons praktisch en juist voor.

Vooreerst wordt hetgeen onder „huisarbeid” moet worden verstaan zóó exact en volledig geformuleerd, dat alle *werkelijke* huisindustrie (bijv. het repareren van de schoenen der klanten van den patroon, voor wien, doch buiten wiens werkplaats gewerkt wordt) in de regeling wordt betrokken; doch alle *schijnbare* huisindustrie (zooals o.m. het herstellen van schoenen, wasschen, strijken, kleerenreparatie, voor een *huis- houden*) er buiten valt.

Ter bescherming van de gezondheid, zoowel van den huisarbeider zelf, als van zijn omgeving, en van den consument, die het door hem geproduceerde of mede- geproduceerde gebruikt, wordt voorgeschreven, dat bij algemeenen maatregel van bestuur kan worden be- paald, dat bepaalde soorten van werkzaamheden *niet*, of alleen met inachtneming van bij dien algemeenen maatregel van bestuur gestelde voorwaarden, mogen worden verricht:

a. in ruimten, welke geen deel uitmaken van de onderneming, waarvoor gearbeid wordt; zoodat bijv. het omgaan met giftige of ontplofbare stoffen, welke bewerking bijzondere voorzorgen vereischt, buiten de eigen fabriek of werkplaats van het hoofd der onder- neming kan worden verboden;

b. in gebouwen, welke tevens geheel of gedeeltelijk bewoond worden; hetgeen betrekking heeft op werk- zaamheden aan stoffen, die voor de huisgenooten ge- vaar, schade of hinder opleveren, o.a. door stof of stank;

c. in lokalen, waarin geslapen, gegeten, gekookt of, gevoond wordt, of andere huishoudelijke bezigheden worden verricht; ten doel hebbend, de bekrompen lo- kaliteit, waarin geverkt wordt, als werklokaal en als woonvertrek althans aan bescheiden eischen te laten

voldoen, ten bate zoowel van de arbeidskracht als van de huisgenooten;

d. in woningen, waarin een lijder aan een bij dien al- gemeenen maatregel van het bestuur aangewezen ziekte aanwezig is, of geweest is; waardoor zoowel de arbeider, die het werkstuk, bijv. een kledingstuk, verder te bewerken krijgt, als de toekomstige gebrui- ker, tegen besmettingsgevaar wordt beschermd.

Op den werkgever rust de plicht, te zorgen, dat voor zijn onderneming geen huisarbeid wordt verricht op plaatsen in strijd met het bij algemeenen maatregel van bestuur bepaalde.

Ten einde aan de arbeidsinspectie bekend te maken wie er voor zijn onderneming in huisarbeid werken, waar deze werknemenden wonen, en wat zij verdienen; tevens den huisarbeiders zelve in te lichten omtrent het loon, waarop zij recht hebben, worden er aan den werkgever verscheiden (4) andere verplichtingen op- gelegd.

Hij moet zorgen voor:

a. een *huisarbeidersregister*, „vermeldende de na- men en adressen van alle huisarbeiders, die voor zijne onderneming werkzaam zijn of geweest zijn; de adres- sen van de plaatsen, waar huisarbeid voor zijne on- derneming wordt of is verricht; en naam, geslacht en geboortedatum van al degenen met wie of met behulp van wie ieder huisarbeider huisarbeid verricht of heeft verricht,” tot welke laatstgenoemde — schrif- telijke — opgave aan den werkgever de huisarbeider verplicht is, ook indien de „hulparbeider” lid van zijn gezin (dus zijn vrouw, zoon of dochter...) is;

b. een duidelijk zichtbaar opgehangen *loonlijst*, zoo- dat „allen, die werk komen inleveren of ontvangen, daarvan kennis kunnen nemen; en op welke lijst zijn vermeld alle voorwerpen of stoffen, waaraan huis- arbeid wordt verricht, met voor elk daarvan het be- drag, dat aan den huisarbeider per ingeleverde een- heid of in tijddoon wordt uitbetaald”;

c. het aanleggen en bijhouden van een *loonregister*, „waarin zijn vermeld de door iederen huisarbeider ontvangen geldsommen, met den datum der uitbeta- ling en de verrichte huisarbeid in soort en hoeveel- heid”; terwijl hij elk zijner huisarbeiders moet voor- zien van een *loonboekje*, „waarin steeds vermeld zijn aard en hoeveelheid der in bewerking uitgegeven of in ontvangst genomen of gekochte voorwerpen of stoffen; het loon of de koopprijs, daarvoor te betalen of betaald; en de datum van uitgifte of ontvangst van het werk.”

Door den werkgever moeten arbeidersregister en loonregister, voor zoover betreft alle daarin in het loopende en de twee daaraan voorafgaande jaren opge- teekende gegevens, benevens de loonlijst; door den werknemer moet het loonboekje, aan ambtenaren der arbeidsinspectie en van rijks- en gemeente-politie on- middellijk op hun aanvraag ter beschikking worden gesteld.

Zien wij dus door al deze hulpmiddelen te zamen vooreerst het *heimelijk* in huisarbeid werken, en *doen* werken, in de tweede plaats „loonknoeierij” onmo- gelijk gemaakt, bovendien zal door het verbod voor den ondernemer, om voorwerpen of stoffen ter bewerking in huisarbeid uit te geven aan, of deze na bewerking in huisarbeid in ontvangst te nemen of te koop en „*jeugdige personen*” (dat zijn jongens en meisjes be- neden de 18 jaar), overtreding der loonbepalingen uit broodvrees vermoedelijk wel tot een minimum worden beperkt.

Wat schrijft nu het wetsontwerp voor, om de loon- bepaling zelf niet lager te laten dan billijk en tevens economisch mogelijk mag worden geacht?

De Minister van Arbeid kan voor bepaalde bedrijfs- takken en in bepaalde gemeenten *Huisarbeitscom- missies* instellen, in andere landen meestal Loonraden of Looncommissiën geheeter¹⁾, doch ten onzent, be-

¹⁾ Gegevens omtrent deze materie vindt men in Eco- nomisch-Statistische Berichten van 26 December 1928 in:

halve met het ontwerpen van loonbepalingen, belast met het uitbrengen van advies aan den Minister en de districtshoofden der arbeidsinspectie over zaken, den huisarbeid betreffende.

Voor ieder bedrijf, waarvoor tenminste twee Huisarbeidscommissies in het rijk zijn ingesteld, kan een *Centrale Huisarbeidscommissie* worden benoemd.

Eerstbedoelde Commissiën bestaan uit een door den Minister aangewezen lid, tevens voorzitter, die niet werkzaam is in één der bedrijfstakken in quaestie; eventueel een door den Minister aangewezen plaatsvervangend voorzitter; en een aantal leden, ten hoogste 8, waarvan de eene helft wordt benoemd door de door den Minister daartoe aangewezen vereeniging(en) van ondernemers, de andere helft door de, eveneens door den Minister aangewezen, vereeniging(en) van arbeiders.

De Minister kan voorschrijven, dat bepaalde soorten van huisarbeid niet mogen worden verricht, dan met inachtneming van de loonbepaling (betreffende stukloon, tijdloon, kooprijzen der bewerkte voorwerpen of stoffen, premies, kortingen, toeslagen en vergoedingen), vastgesteld door den Minister zelf, nadat door de betrokken Huisarbeidscommissie(s), op aanvraag van den Minister, een ontwerp is aangeboden, waaraan voorafgegaan is een voor-ontwerp, dat — bekend gemaakt — allen belanghebbenden gelegenheid verschaft, hun bezwaren en wenschen tot uiting te brengen. Naar aanleiding van het ontwerp-loonbepaling wordt door den Minister het advies ingewonnen der *Centrale Huisarbeidscommissie*, zoo deze er is. Mocht 6 maanden na aanvraag géén ontwerp door de betrokken Huisarbeidscommissie(s) zijn ingeleverd, dan kan de Minister van Arbeid „zonder met zoodanig ontwerp rekening te houden”, dus geheel volgens eigen inzicht, loonbepalingen vaststellen.

De strafbepalingen zijn zóó gesteld, dat overtreding van voorschriften, die niet het loon betreffen, met boete van ten hoogste *f* 100 of hechtenis van ten hoogste een maand wordt gestraft. Doch bij overtreding van de *loonbepalingen* kan de boete hooger dan *f* 100 worden opgevoerd, terwijl bij herhaling der overtreding binnen twee jaar nadat de vorige veroordeeling onherroepelijk is geworden, de straf kan worden verdubbeld, en bij tweede en volgende herhalingen, telkens binnen de twee jaar, niet langer boete, doch uitsluitend hechtenis wordt opgelegd. De bedoeling is, de straf van dien aard te doen zijn, dat het geldelijk voordeel, door den werkgever met zijn overtreding beoogd, in een ernstig nadeel voor hem zal worden omgezet.

Wij hopen van harte, dat de tegenwoordige Minister van Arbeid dit voortreffelijk plan van zijn voorganger, wanneer het ongetwijfeld gunstig advies daarover van den Hoogen Raad van Arbeid zal zijn ingekomen, zoo spoedig mogelijk in behandeling zal brengen, en dat onze Volksvertegenwoordiging dezen overheidssteun aan de Nederlandsche huisarbeiders in de nijverheid, voor het meerendeel tot de economisch zwakst gesitueerden in den lande behoorend, niet zal onthouden.

ANNA POLAK.

HET PLAN VAN DE RUBBER GROWERS ASSOCIATION

De commissie, die in opdracht van de R.G.A. de mogelijkheid voor het oprichten van een coöperatieve verkooporganisatie voor rubber heeft onderzocht, schrijft in haar verslag o.m.: „Het doel van iedere verkooporganisatie is, om te geraken tot een prijs, hooger dan met behulp van de tegenwoordige verkoopmethoden bereikbaar is, en de organisatie zal worden beoordeeld naar haar vermogen om dien prijs te handhaven.” Waar een dergelijke verkooporganisatie, gesteld zij kwam tot stand, het zou moeten stellen zonder de medewerking van het enorme aantal Aziatische planters, die tezamen de helft van

het artikel, getiteld „Wettelijk Minimum-Loon in de Huisindustrie”.

de wereldproductie voortbrengen, zou zij, naar het oordeel van de commissie, geen invloed kunnen uitoefenen op de productie en de productiekosten en daardoor zeer kwetsbaar zijn. Dit denkbeeld heeft de commissie dus laten varen en daarmee, al zegt zij dat niet speciaal in haar verslag, het idee om met behulp van een bepaalde, door haar aan te geven maatregel, een hooger prijs te bereiken en te handhaven. Zij is zich dus een veel beperkter doel gaan stellen, een doel nl. dat neerkomt op een rationalisering van de verkooppolitiek.

Zij heeft geconstateerd dat, wat het Britsche Rijk aangaat, naast de groote producenten en de vroeger reeds tot stand gekomen combinaties van producenten, er nog een groot aantal voortbrengers bestaan, die ieder op eigen wijs, hun product op de markt aanbieden. De commissie meent nu, dat het voordeel op zal leveren, wanneer de onderlinge concurrentie, die als gevolg van hun groote aantal, tusschen hen onderling heerscht, wordt verminderd, en zij stelt daarom voor dat de „losse” maatschappijen zich vereenigen tot groepen, die elk minstens 4000 tons jaarproductie hebben. De oude en de nieuwe groepen zijn dan van elkaar onafhankelijke „selling-pools”, die alleen verantwoording verschuldigd zijn aan de eigen leden. Ten einde te voorkomen, dat dringende financiële zorgen tot verkoop op een ongewenscht oogenblik zouden noopen, wordt aanbevolen, om, eventueel door onderlinge hulp, den financieelen toestand der groep zoo goed mogelijk te houden. Later hoopt men dan geleidelijk aan te komen tot een steeds verder voortschrijdende coördinatie van belangen met als einddoel de complete fusioneerding van alle groepen in één „selling-unit”.

Indien wij dit einddoel, aan de spoedige verwezenlijking waarvan de commissie en de R.G.A. zelf niet gelooven, buiten beschouwing laten, dan constateeren wij, dat de commissie niet is gekomen met een „plan”, maar eenvoudig met een aanbeveling om te streven naar een meer rationeele verkooporganisatie. Nu hangt, naar het wil voorkomen, het gunstig resultaat daarvan minder af van het feit, dat die groepeerding tot stand komen, als wel van de wijze, waarop deze „selling-pools” het aan hen toevertrouwde belang behartigen. Is door de vorming van de pools de verantwoordelijkheid voor de verkooppolitiek van de verschillende, op dit punt uiteraard niet altijd geheel deskundige, directies overgegaan naar ervaren kooplieden, die het vak verstaan, dan wordt daardoor wel geen fundamenteele verandering gebracht in de rubbersituatie, maar wél wordt de waarschijnlijkheid grooter, dat op het stuk van den verkoop de op een bepaald oogenblik commercieel meest juiste houding wordt aangenomen, wat op den duur voor de betrokkenen stellig een voordeel zal zijn. Onder de mits evenwel, dat deze „pool-leiders” zich er steeds van bewust blijven, dat zij vóór alles verkoopers van rubber zijn, en dat men hen daartoe heeft aangesteld, omdat zij de techniek van den handel beter verstaan dan hun medeleden, en niet wijl zij geacht worden de rubbermarkt naar hun hand te kunnen zetten. Nochtans is het geenszins zeker, dat onder de zich aanensluitende producenten personen schuilen, die deze technische bekwaamheid bezitten, noch dat zij, aanwezig zijnde, diermate het vertrouwen der anderen zullen genieten, dat die dit deel van hun verantwoordelijkheid aan hen zullen willen delegeren. En toch zal dit laatste absoluut noodig zijn, want een selling-pool, waarin iedereen, „mal en vroed”, mee wil praten, is uiteraard een onding.

Hoe staan nu de Nederlandsch-Indische producenten er in dit opzicht voor?

Hoewel naast de groote concerns, wier organisaties afgeronde eenheden vormen, een groot aantal afzonderlijke maatschappijen bestaan met eigen, onafhankelijke directies, is daarin toch meer samenhang, dan men op het eerste gezicht zou denken. Dien samenhang kan men het beste waarnemen op het gebied van het

beheer over de ondernemingen. De meeste van de z.g. „losse” ondernemingen toch zijn onderworpen aan het toezicht van lichamen of personen, die van dergelijke superintendenties en vertegenwoordigingen speciaal hun werk maken. In vele gevallen zijn deze „cultuurlichamen” behalve met het technisch toezicht, tevens belast met het beheer over de financiën en den verkoop, al bestaat, wat dit laatste punt betreft, veelal de gewoonte om, al naar de bestaande verhouding is, te overleggen met de directie in Nederland, wat meestal eenvoudig neerkomt op het uitstippelen van een in de naaste toekomst te volgen gedragslijn.

De combinatie van den verkoop van verschillende, op het oog van elkaar geheel onafhankelijke maatschappijen, is dus in het algemeen een consequente uitbouw van de beheersorganisatie, en het wil voorkomen, dat die combinatie van de verkoopbelangen juist in dien onderbouw haar voornaamsten steun vindt; zij wordt daardoor een deel van het complex van maatregelen die, al dan niet gegroeid uit de financiële verhoudingen tusschen de ondernemingen en de hen financierende lichamen, tot doel hebben de bedrijfsvoering in al haar onderdeelen zoo goed mogelijk te doen zijn.

Inderdaad zijn er dus in Ned.-Indië veel minder verkopers van rubber, dan men uit de lange lijst van rubber-maatschappijen zou opmaken. Toch blijven er stellig enkelingen over, die, buiten een dergelijke organisch verband staande, zelfstandig verkoopen. Een speciaal voor den verkoop tusschen deze „solitaires” tot stand gebrachte combinatie zou dan den bovenbeschreven natuurlijke grondslag missen, en daardoor ook veel minder hecht in elkaar zitten. Veel logischer lijkt het daarom, dat zij aansluiting zoeken bij de reeds bestaande groepen, waardoor zij direct van reeds opgedane ervaring op het geheele gebied kunnen profiteren.

Op een voornaam punt dient nog gewezen te worden. De R.G.A. heeft de moeilijkheid, die er in de financiële zijde van het vraagstuk schuilt, uiteraard gevoeld, en daarom aan de commissie verzocht een schema te ontwerpen, volgens hetwelk een vast bedrag per pond rubber ter beschikking zou kunnen worden gesteld van allen, die aan de pool-vorming meedoen. Afgewacht moet worden met welk voorstel de commissie te voorschijn zal komen, maar de R.G.A. heeft dus reeds gewezen in de richting van een systeem van onderlinge voorschotgeving. Zou men werkelijk die richting uitgaan, dan mag gevreesd worden, dat men zich daarmee op glad ijs zou wagen, want dat zou erop neerkomen, dat de sterkere onderneming het risico van het bedrijf van de zwakkere over zou nemen. Dat zou die sterkere onderneming doen, niet omdat zij door bestudeering van de positie van die zwakkere onderneming tot de slotsom is gekomen, dat de bedrijfsvoering en de aard van het bezit zoodanig zijn, dat deze steun geoorloofd is (de methode die elk bankier volgt), doch zuiver automatisch, als gevolg van de gemaakte afspraak. De verkooporganisatie van de Java-suiker, de V.J.S.P., heeft zich, volkomen terecht, daaraan nooit gewaagd. Dit ware een verkeerde solidariteit!

Uiterst belangrijk is het advies van de commissie om over te gaan tot oprichting van een commercieel research-bureau voor rubber. Dat het daartoe spoedig moge komen, want onze kennis van dit enorme gebied is nog zeer beperkt.

G. A. P. WEYER.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. HET SUIKERVERBRUIK VAN EUROPA GEDURENDE DE CAMPAGNE 1928-'29.

Dr. Gustav Mikusch te Weenen schrijft ons:

De volgende tabel toont de ontwikkeling van het suikerverbruik van alle Europeesche landen gedurende de drie laatste oogstjaren, zoowel naar het totale verbruik als naar dat per hoofd van de bevolking be-

rekend. Het grootste deel van de verbruikscijfers berust op officieele statistieken; waar deze in het geheel niet of slechts veel later verkrijgbaar zijn, werden de ramingen genomen.

In de tabel zijn de ramingen afzonderlijk vermeld en het blijkt, dat slechts bij één enkelen grooten post, namelijk bij het verbruik van de Sowjet-Unie gedurende de twee laatste jaren, tot een raming de toevlucht moest worden genomen, terwijl alle overige ramingsposten van minder beteekenis zijn en niet meer dan 5 pCt. van het totaalverbruik van Europa zonder Sowjet-Unie bedragen. Voor dit land ontbreken zoowel voor 1927/'28 als ook voor 1928/'29 betrouwbare gegevens over het verbruik. Daarom kunnen voor dezen post nog belangrijke verbeteringen noodzakelijk worden, indien eenmaal de nauwkeurige officieele cijfers zullen worden gepubliceerd.

Ontwikkeling van het suikerverbruik in Europa
1926/'27—1928/'29.

	1928/'29		1927/'28		1926/'27	
	Verbruik in 1000 metr. ton ruw suiker- waarde	Verbruik p. hoofd in K.G. ruw suiker- waarde	Verbruik in 1000 metr. ton ruw suiker- waarde	Verbruik p. hoofd in K.G. ruw suiker- waarde	Verbruik in 1000 metr. ton ruw suiker- waarde	Verbruik p. hoofd in K.G. ruw suiker- waarde
Duitsland	1.693	26.09	1.623	25.16	1.521	23.73
Dantzig	9	22.61	9	22.61	8	20.25
Tsjecho-Slowak.	407	28.01	393	27.22	370	25.77
Oostenrijk	209	31.10	202	30.20	176	26.41
Hongarije	116	13.49	113	13.25	103	12.18
Zwitserland	173	43.30	167	41.93	135	34.01
Frankrijk	1.020	24.63	971	23.54	816	19.86
België	223	27.91	210	26.48	192	24.38
Nederland	240	30.97	232	30.41	219	29.10
Gr.-Britannië ..	2.111	45.94	2.051	44.84	1.888	41.46
Iersche Vrijstaat	112	37.84	109	36.82	103	34.74
Polen	411	13.53	386	12.87	343	11.58
Denemarken ..	198	56.09	183	52.32	170	48.99
IJsland	4	39.22	4	39.22	4	39.22
Zweden	244	39.93	231	37.93	213	35.07
Noorwegen	87	30.96	82	29.30	72	25.82
Finland	93	25.69	88	24.53	74	20.80
Italië	399	9.74	379	9.33	367	9.12
Spanje	287	12.80	269	12.07	258	11.64
Portug. en Azor.	88 ¹⁾ 2)	13.92	86 ¹⁾ 2)	13.74	84 ¹⁾ 2)	13.55
Joego-Slavië ..	117	8.80	90	6.85	94	7.25
Roemenië	125 ¹⁾	7.08	122	6.95	119	6.82
Bulgarije	34	5.95	30	5.36	30	5.47
Letland	50 ¹⁾ 2)	26.39	49 ²⁾	26.02	42 ²⁾	22.45
Estland	27 ¹⁾ 2)	24.11	27 ²⁾	24.15	25 ²⁾	22.40
Litauen	30 ¹⁾ 2)	12.96	28 ²⁾	12.25	26 ²⁾	11.53
Turkije (Europ. en Aziat.)....	100 ¹⁾ 2)	7.16	90 ²⁾	6.51	67 ²⁾	4.89
Griekenland....	71	11.34	67	10.75	65	10.48
Albanië	4 ¹⁾	4.79	4 ¹⁾	4.79	3 ¹⁾	3.61
Europa	8.682	22.58	8.295	21.73	7.587	20.02
Sowjet-Unie....	1.300 ¹⁾	8.67	1.300 ¹⁾	8.81	1.068	7.37
Totaal Europa..	9.982	18.68	9.595	18.13	8.655	16.34

1) Geraamd. 2) Kalenderjaar 1929, 1928, resp. 1927.

Indien wij ons tot het gebied beperken, waarvoor het verbruik bijna met volledige betrouwbaarheid werd vastgesteld — de afwijkingen van de definitieve cijfers kunnen op het totaal ten hoogste eenige 10.000 tonnen bedragen — dan blijkt, dat de consumptie in het oogstjaar 1928/'29 ten opzichte van dat van 1927/'28 met 4.7 pCt. is toegenomen.

Dit resultaat is zeer bevredigend. De toeneming staat echter verre ten achter bij de gemiddelde stijging van het verbruik, gedurende de vier laatste jaren. Indien men het jaar 1923/'24 als basis neemt, omdat men destijds in Europa, met uitzondering van Sowjet-Unie, de vermindering van het verbruik van de oorlogs- en na-oorlogsjaren reeds te boven was gekomen, dan blijkt dat tot en met het oogstjaar 1927/'28 de gemiddelde toeneming van het verbruik 7.5 pCt. per jaar bedraagt. Dit is een belangrijk hooger cijfer dan de normale toeneming van vóór den oorlog, t.w. 3 pCt.

Deze sterke stijging van de consumptie moet worden toegeschreven aan de kunstmatige beperking van het suikerverbruik gedurende de oorlogsjaren en de eerste jaren na den oorlog. Het hoogst merkwaardige verschijnsel doet zich voor, dat het suikerverbruik de daling tengevolge van de buitengewone omstandigheden gedurende en kort na den oorlog in Europa heeft willen inhalen.

Het is als het heerschen van een economische wet, dat het verbruik trachtte die hoogte te bereiken, dié het zonder de storing van den oorlog met een jaarlijksche toeneming van het verbruik van ongeveer 3 pCt. zou hebben verkregen. Van nu af gerekend zou een jaarlijksche stijging van 4 pCt. voldoende zijn om in het jaar 1938/39 in Europa, zonder Sowjet-Unie, tot een suikerverbruik van 12.850.000 ton te komen en daardoor in een periode van 25 jaren, zooals vóór den oorlog regel was, te verdubbelen; want in 1913/14 bedroeg het verbruik in Europa na aftrek van het gebied, dat heden de Sowjet-Unie vormt, 6.436.000 ton.

Wat de cijfers voor het verbruik per hoofd betreft, deze vertoonen bijna zonder uitzondering gedurende de laatste drie jaren een stijging, waaruit blijkt, dat de toeneming van het verbruik niet slechts een gevolg was van de vermeerdering van de bevolking, doch ook door een intensiever suikergenot werd veroorzaakt.

Het is te verwachten, dat de stijging van het verbruik ook in de toekomst door de bevolkingsvermeerdering en de steeds belangrijker rol, die suiker in het voedsel van de menschen speelt, zal voortduren, doch men moet voor overdreven verwachtingen waken. Indien zich geen buitengewone gebeurtenissen — zooals aanzienlijke verlaging van accijns in die landen, waar het suikerverbruik zwaar belast is — voordoen, zal het verbruik gedurende de eerstkomende jaren waarschijnlijk niet zoo sterk toenemen, als van 1923/24 tot 1927/1928 het geval was. Eerder zou deze toeneming om de reeds bovenvermelde reden tot de gebruikelijke hoogte van vóór den oorlog, ongeveer 3 pCt., terugkeeren.

AANTEKENINGEN.

Geldproblemen in Suriname.

In de afgelopen week werd men hier te lande opgeschrikt door een bericht uit De West van 29 October jl., dat door de opheffing van het uitvoerverbod van zilvergeld de Surinaamsche Bank genoodzaakt was geworden om den verkoop van wissels op het buitenland te staken en dat daardoor voor den Surinaamschen handel een „ernstige crisis” was ontstaan. Deze alarmeerende berichten gaven den Hoofddirecteur van de Surinaamsche Bank, Mr. Schoch, aanleiding om in een interview eenige toelichting tot de huidige situatie te geven. In verband met een en ander moge het volgende worden opgemerkt.

Eenigen tijd na het einde van den wereldoorlog, t.w. in den aanvang van 1920 werd — om bijkomstige redenen, welke thans niet ter zake doen — in Suriname de uitvoer van zilvergeld verboden. De geldcirculatie daar te lande bestaat, behalve uit pasmunt, uit zilveren teekenmunt, geheel gelijk aan de Nederlandsche teekenmunt, en uit bankpapier van de Surinaamsche Bank, de eenige instelling in de kolonie, die zich naast de uitgifte van bankpapier bezighoudt met het gewone bankbedrijf. Het bankpapier is inwisselbaar in zilvergeld. Goud speelt in de kolonie feitelijk geen rol. Dit zilvergeld kan onder omstandigheden worden gebezigd als internationaal remisemateriaal. Het is immers hier te lande evenzeer geldig als in Suriname en vervult daar dus dezelfde rol, welke hier te lande bij de buitenlandsche betalingen aan het goud valt toe te kennen. Van zilververzending voor internationale betalingen was echter tot de uitvaardiging van het uitvoerverbod geen sprake geweest, aangezien de Surinaamsche Bank er steeds in geslaagd was om haar afgiftekopers op het buitenland beneden het uitvoerpunt van zilver te houden en er derhalve voor verzending van zilver geen aanleiding was.

Nu maakte intusschen Suriname evenals andere landen in de jaren na 1920 een moeilijken tijd door. Men was destijds in de periode van algemeene prijsdaling en deflatie, die uiteraard ook in den West haar terugslag had. Daarbij bleek echter al spoedig, dat de Surinaamsche gulden tegenover de Nederlandsche geldeenheid eenigermate achterbleef en dat er tusschen deze beide valuta's een voortdurend verschil ten nadeele van Suriname aan den dag trad. Slechts ten koste van verhooging van den afgiftekopers, die in 1924 zelfs een tijdlang tot 107 opliep, kon de Surinaamsche Bank vraag en aanbod van wissels met elkander in evenwicht brengen. Later kon de koers weer worden teruggebracht tot 103, hetgeen intusschen nog in belangrijke mate boven het zilveruitvoerpunt uitgaat. Dat zulk een koers zich kon handhaven en geen aanleiding gaf tot gestadige afvloeiing van zilver naar het moederland, vindt zijne verklaring in het zoeven genoemde uitvoerverbod van zilvergeld, waardoor de automatische rem tegen stijging van den wisselkoers boven zekere grenzen buiten werking was gesteld.

In September van dit jaar werd nu echter het uitvoerverbod van zilvergeld, dat tenslotte niet anders was dan een der vele na-oorlogsche abnormaliteiten, door de Regeering opgeheven. Het gevolg was, dat men bij de Surinaamsche Bank geen wissels meer kocht, doch tot remise van zilvergeld overging. Dat gaf aanleiding tot belangrijke vermindering van den metaalvoorraad en op aandrang van het Surinaamsch Gouvernement werd daarom 2 ton zilvergeld naar de kolonie gezonden. Intusschen was de S.B. door dit verloop van zaken gedwongen om met haar koers naar beneden te gaan, teneinde niet bij voortduring aan zilvergeld drainage bloot te staan. Zij verlaagde dan ook haar afgiftekopers tot 101. Daarbij overtrof echter de vraag naar wissels op het buitenland het aanbod daarvan. Vandaar, dat de S.B. den wisselverkoop wel niet heeft moeten staken, zooals De West ten onrechte schrijft, doch, zooals haar Hoofddirecteur heeft uiteengezet, den verkoop heeft gerantsoeneerd in verband met de bedragen, welke zij zelf als koopster van buitenlandsche wissels kan bemachtigen. Voor het restant wordt de vraag verwezen naar de Post, die op sommige, maar niet op alle plaatsen postwissels afgeeft.

De oorzaak van dit alles ligt volgens de Hoofddirectie van de S.B. in den ongunstigen stand van de betalingsbalans van Suriname. De kolonie heeft meer aan het buitenland te betalen, dan het daarvan ontvangen moet. Vandaar het euvel, zich uitende in een voortdurend overwegen van de wisselvraag, vandaar ook de moeilijkheden voor de circulatiebank, die echter als tijdelijk worden beschouwd.

Dit beroep op de betalingsbalans is niet nieuw in de geschiedenis der circulatiebanken. Ook in den oorlog en daarna heeft het argument vele malen dienst gedaan ter verklaring van verstoorde wisselkoersen. Wij kunnen het nog steeds niet steekhoudend achten. Aannemende, dat inderdaad een verstoring van de betalingsbalans aanleiding zou geven tot een zekere verschuiving op de wisselmarkt, zoo kan zulk een verschuiving toch moeilijk anders dan tijdelijk zijn. Bij overwegen van de vraag zal de wisselkoers de tendens vertoonen om het metaaluitvoerpunt te gaan overschrijden. De circulatiebank zal een deel van haar metaalvoorraad doen afvloeien en daartegen trekken, resp. haar deviezenportefeuille aanspreken, of wel zij zal een hoogen koers van afgifte noteeren en dan zullen anderen het metaal uitvoeren, waardoor eveneens een aanval op haar metaalvoorraad zal worden gedaan. In beide gevallen vermindert haar dekking, maar wanneer zij tegelijkertijd de noodige restrictie-maatregelen treft ten aanzien van hare uitzettingen, waardoor dus haar ongedekte circulatie afneemt, is er niet de minste reden, waarom zij eenige moeilijkheid zou ondervinden. De geldvoorraad van het land zal hierdoor dalen, er zal een druk op de prijzen wor-

den uitgeoefend, de in zulke omstandigheden toe te passen renteverhooging zal den uitvoer stimuleeren en na verloop van tijd zullen vraag en aanbod van wissels elkaar hebben teruggevonden. Voorwaarde voor dit alles is echter een liquide positie, waardoor de inperkings van de ongedekte circulatie een vlot verloop kan hebben.

Dit alles geldt ook voor Suriname. De huidige toestand van rantsoenering van den buitenlandschen wisselhandel kan slechts als tijdelijk bedoeld zijn. De getroffen maatregelen verplaatsen de moeilijkheden, maar tasten de oorzaak niet aan. Hier evenals elders is het uiteindelijk geneesmiddel, dat men met den omvang der geldcirculatie, voor een belangrijk deel ontstaat uit creditverleening, teruggaat naar een meer bescheiden bedrag. Deze remedie beteekent echter, dat de uitzettingen der S.B., welke de laatste jaren gestadig zijn gestegen, moeten worden verminderd. Geschiedt dit laatste, dan is er verder geen reden tot zorg. Maar gebeurt dat niet, dan blijft het sukkelen.

De eerstvolgende maanden zullen ons te zien geven; op welke wijze de huidige geldquestie te Suriname zal worden opgelost. Mocht daartoe aanleiding bestaan, dan komen wij nader op de zaak terug. Anders komt het vraagstuk vanzelf tersprake, zoodra het verslag van de S.B. over het jaar 1929 zal zijn verschenen.

V. S.

De Geldmarkt in November.

Den laatsten tijd twist men veel over de vraag „was de vrijwel algemeene hausse op de effectenbeursen de oorzaak of het gevolg van de industriele expansie?” Zooals gewoonlijk ligt de waarheid in het midden. In een periode van industriele ontwikkeling toch zien we, dat de beurs op verwachte toekomstige resultaten vooruitloopt, waardoor de koersen der aandeelen stijgen. De stijgende koersen hebben weer tot gevolg, dat de ondernemingen zich van goedkoop geld kunnen voorzien, hetgeen de industriele ontwikkeling bevordert, enz. Deze elkaar cumuleerende factoren hebben bijzonder sterken invloed op de ontwikkeling van de kapitaal- en geldmarkt. De beurs wordt — we zagen dat zeer sterk in de Ver. Staten — voor een groot gedeelte met kort credit gefinancierd. Het gevolg daarvan is, dat wij aan den eenen kant een daling van de kosten der creditverstrekking op *langen* termijn kunnen waarnemen, en aan den anderen kant een duurder worden van de creditverstrekking op *korten* termijn zien. Zoo moest men in de Ver. Staten voor geld op korten termijn een tijd geleden toen de hausse het sterkst was, tot 10 pCt. betalen, terwijl het rendement der aandeelen van verscheidene maatschappijen tot beneden de 2 à 3 pCt. daalde. Men kan natuurlijk twisten over de vraag of de beurs „kapitaal” tot zich trekt. Waarschijnlijk geeft zij het grootste deel der ontvangen middelen slechts door aan handel en industrie. Afgezien echter van het feit, dat de „Uberspekulation” de industrie tot een ongebreidelde activiteit aanspoort, blijft nog het gevaar bestaan, dat enorme sommen, welke volgens hun aard op de geldmarkt thuisbehooren, daaraan onttrokken en aan de „kapitaalmarkt” toegevoerd worden. Volgt een bank een dergelijke politiek, dan loopt ze vast. In een maatschappij uiten zich de gevolgen door een aantrekken van de geldkoersen.

Bij een omslag aan de beurs komen de aan de geldmarkt onttrokken middelen niet onmiddellijk vrij, hetgeen tengevolge zal hebben, dat — andere omstandigheden gelijk blijvende — de geldmarkt krap blijft. In deze situatie kan echter op meerdere wijzen verandering komen, bijv. doordat het creditvolumen bij de banken vergroot wordt, of ook, door een omslag der conjunctuur. Als vierde voorname factor komt daar in de Ver. Staten nog bij het wegtrekken der buitenlandsche saldi. Al deze factoren zullen elkaar ten deele versterken, ten deele neutraliseeren. Het zal voornamelijk van het conjunctuurverloop afhangen, of de Ver. Staten een periode van geldruimte tegen-

moet gaan. De Federal Reserve Banks zullen de leiding in handen dienen te houden, en het is te verwachten, dat daarbij de politiek, om het bedrijfsleven door lage geldkoersen op de been te houden, zal worden voortgezet. Reeds omstreeks het midden der maand werd de aankoopkoers van bankaccepten met $\frac{1}{8}$ pCt. verlaagd, hetgeen een indicatie was voor een verdere verlaging van het officieele disconto.

Op 13 November deelde de Fed. Reserve Bank te New-York mede, dat zij het disconto zou verlagen, maar dat zij het wenschelijk achtte, dat de Europeesche banken haar daarin zouden voorgaan, teneinde goudafvloeiingen te vermijden. Alhoewel dit niet geschiedde en de Bank of England en De Nederlandsche Bank eerst later volgden, verlaagde de New-Yorksche Fed. Reserve Bank op 14 November haar disconto van 5 op $4\frac{1}{2}$ pCt. Door de groote vraag naar bankaccepten, o.a. van de zijde der industrie, welke de op de beurs uitgezette gelden terugvroeg, en opnieuw wilde beleggen en ook voor rekening van het buitenland, was een materiaalgebrek ontstaan, dat den koers drukte. Hierdoor kon de Fed. Reserve Bank haar acceptaankopen staken en tot aankoop van staatsfondsen overgaan. De ontstane geldverruiming — mede veroorzaakt door de sterke daling der makelaarsvoorschotten van 4882 millioen op 6-November tot 4172 millioen op 13 November — maakte de discontoverlaging gemakkelijker.

De verlaging van het particulier disconto heeft zich nadien nog voortgezet, waardoor dit zelfs gekomen is tot het niveau van begin 1928 en zelfs beneden de 4 pCt. is aangeland. Ook de koers van callgeld daalde geleidelijk en wel van 6 pCt. in het begin der maand tot $4\frac{1}{2}$ pCt. aan het einde van November. Niet officieel was het zelfs tegen $3\frac{1}{2}$ pCt. verkrijgbaar. Het is dus alleszins mogelijk, dat een verdere discontoverlaging zal volgen.

Eenige Fed. Reserve Banken hebben reeds het voorbeeld van New-York gevolgd, w.o. Boston en Chicago. De andere zullen waarschijnlijk volgen nog vóór New-York tot een nieuwe discontoverlaging overgaat: dit om binnenlandsche verschuivingen op de geldmarkt te voorkomen.

Intusschen zijn de Europeesche wisselkoersen voortdurend vast; zelfs zóó, dat gouduitvoeren winstgevend zijn geworden. Deze gouduitvoeren zullen door aankoop van staatsfondsen en bankaccepten zooveel mogelijk in hun werking geneutraliseerd worden, waardoor een stijging van de geldkoersen voorkomen zal worden.

Nu de groote herfstuitvoeren ten einde loopen, kan men aannemen, dat de wisselkoersen aan den vasten kant zullen blijven en gouduitvoeren zullen volgen — vooral naar Frankrijk.

Zooals bekend verlaagde op 21 November de Bank of England haar disconto van 6 tot $5\frac{1}{2}$ pCt. Een verlaging met een vol procent was nog niet wenschelijk met het oog op de nog lang niet sterke goudpositie van de Centrale Bank. Op 21 November bodde de goudvoorraad £132.830.637 tegen £132.141.823 op 30 October. De meer conservatieven achtten een discontoverlaging zelfs niet wenschelijk en hadden liever eerst een versterking der goudpositie gezien. De discontomarkt heeft echter de Bank wel tot dezen maatregel gedwongen, daar het 6 pCt.-tarief geheel ineffectief was geworden. Na de verlaging van het officieele disconto, daalde het particuliere al dadelijk tot $4\frac{15}{16}$ pCt. en later tot $4\frac{13}{16}$ pCt., zoodat er ook thans weer een groote marge tusschen de beide disconto's is gekomen. Een verdere discontoverlaging behoort dus niet tot de onmogelijkheden. Alhoewel aan de eene zijde de franc bij voortdurend vast blijft en goudzendingen naar Frankrijk blijven aanhouden, is aan de andere zijde goudtoevoer uit andere landen onderweg en een invoer uit de Ver. Staten — zooals we reeds boven zagen — in de naaste toekomst zeer wel mogelijk. Intusschen kon de goudvoorraad eenigszins toenemen en wel tot ca. £135.382.000 op 28 November.

De „reserve” nam de laatste week toe van 33.57 pCt. tot 35.85 pCt.

In Frankrijk heeft Moreau, de Gouverneur van de Banque de France, aan den Minister van Financiën een rapport uitgebracht over de reorganisatie van de geldmarkt. Men heeft kunnen lezen, dat hij aan de Regeering heeft voorgesteld zekere belastingen, o.a. het wisselzegel en de belasting op valutatransacties, te verlagen. Tevens belofde hij, dat de Banque de France alles zal doen waartoe zij volgens haar octrooi gemachtigd is, om de ontwikkeling van de geldmarkt te steunen. Moreau is van meening, dat de Fransche banken niet alleen grooter activiteit dienen te betoonen, doch ook zich specialiseeren moeten, o.a. door de oprichting van reboourscredietbanken. Als eerste stap op dezen weg is reeds door een aantal banken een dergelijke bank opgericht, een tweede zal volgen. Daarmede is de machine in beweging gezet; het is echter zeer de vraag of deze naar wensch zal blijven loopen. De Fransche banken hebben zekere vooroordelen, welke zij dienen te overwinnen. Het internationalisme, dat vooral het Engelsche geldwezen zoo typeert, is er nog te weinig ontwikkeld. Men schijnt veelal de voorkeur te geven aan die landen, welke door politieke verdragen aan Frankrijk gebonden zijn, zooals Polen, Joego-Slavië, Roemenië en vroeger ook Tsjecho-Slowakije. Loopt men de Fransche prijscourant door, dan ontmoet men veel namen van ondernemingen in bovengenoemde landen, ondernemingen wier aandelen meestal niet elders worden genoteerd. Een dergelijke eenzijdige oriëntering is niet dienstig aan de ontwikkeling tot een financieel wereldcentrum. Dat intusschen Parijs daar nog ver vandaan is, moge blijken uit het feit, dat de acceptomloop in Frankrijk thans geschat wordt op slechts ca. 3 à 4 milliard francs, hetgeen niets is vergeleken bij New-York en Londen, waar deze geschat wordt op resp. 1.5 milliard dollar en 250 millioenen pond sterling. Zelfs Duitschland zou — volgens de schatting van de Frankfurter Zeitung — nog met R.M. 800 à 900 millioenen een grooter bedrag aanwijzen.

Het is de bedoeling van regeering en centrale bank om de groote hoeveelheden beschikbare middelen lucratiever aan te wenden. Wanneer eenmaal een deel van het enorme tegoed, dat Frankrijk in het buitenland ter beschikking heeft, binnen de grenzen gebracht zal zijn — hetgeen de bedoeling schijnt — dan kan dit met de goudvoorraden der Banque de France en met de groote deposito's bij de banken en met de beschikbare middelen der schatkist (die toch eens productief aangewend moeten worden) de basis vormen voor een zeer uitgebreide credietverleening. Daggeld noteert de laatste maanden vrijwel onveranderd 3 pCt., het disconto voor bankaccepten 3½ pCt., geld op 1, 2 en 3 maanden, tegen onderpand van Bons de la Défense Nationale, 3½—3¾ pCt.

Het is niet oninteressant nog eenige der voornaamste posten uit den weekstaat van de Banque de France over te nemen (de cijfers in millioenen francs):

	31 Oct.	8 Nov.	15 Nov.	22 Nov.
Goud	40.051	40.289	40.540	40.618
Tegoed in het buitenl.	7.220	7.312	7.137	7.127
Wissels	27.342	28.540	27.565	28.340
Circulatie	68.267	67.100	66.583	66.243

(Voor de overige cijfers zie men onder „Statistieken en Overzichten”).

Wij nemen thans noode van Frankrijk afscheid om ons te wijden aan een korte bespreking van de verhoudingen in Duitschland.

De laatste weekstaat van de Reichsbank, welke vóór het ter perse gaan van dit artikel in ons bezit was, is die van 23 November. Deze vertoont een voortgaande verbetering van den status, welke feitelijk al eind Augustus is ingetreden. Het is opvallend, dat de herfstfinanciering dit jaar zoo weinig druk op de Reichsbank heeft uitgeoefend. De invloed van de depressie in het bedrijfsleven doet zich gelden. Het „Institut für Konjunkturforschung” heeft daarop in

haar laatste maandoverzicht nog gewezen. De conjunctuurteruggang, de sterke positie van de Centrale Bank, de vaste Markkoers en de algemeene tendens op de internationale geldmarkt, zouden aanleiding kunnen zijn om het disconto, dat op 2 November reeds tot 7 pCt. verlaagd werd, verder te verlagen. Daartegenover staat, dat op 29 Nov. ééndagsgeld 7½—9½ pCt. en het particulier disconto 7 pCt. noteerde. Daarenboven staat de jaarsultimo voor de deur, zoodat het niet onmogelijk is, dat men de geldverruiming in het nieuwe jaar wil afwachten, alvorens tot verlaging van het disconto over te gaan.

Eerder dan Duitschland komt ons land voor een verlaging in aanmerking. Het particulier disconto wijkt reeds eenigen tijd belangrijk af van het officieele en noteerde op Vrijdag, 29 November, 3^{13/16}—3^{15/16}, prolongatie deed 3½ pCt. en call 3¼—3½ pCt. Ons officieel disconto werd, zooals bekend, op 16 November met een half procent tot 4½ pCt. verlaagd (voorschotten in R./C. zelfs met een vol procent), nadat kort daarvoor, op 1 November, ook reeds een verlaging met een half procent had plaats gevonden. Er is thans nog een verschil van een vol procent met het Engelsche disconto en het zal de Nederl. Bank in de naaste toekomst niet moeilijk vallen, dit verschil te handhaven. De weekcijfers motiveeren deze opvatting ten volle.

Van de overige landen hebben Japan en ook Spanje weer sterk de aandacht getrokken door hun hervormingsplannen op monetair gebied. Officieel is thans medegedeeld, dat Japan op 11 Januari a.s. het embargo op goud zal opheffen. De Yokohama Specie Bank heeft van een bankenconsortium onder leiding van de Midland Bank en J. P. Morgan & Co. een crediet van £ 10.000.000 gekregen, waarvoor ze in Engeland 5½ en in de Ver. Staten 5 pCt. zal moeten betalen. Als gevolg van deze maatregelen was de yen zeer vast. Eerlang zullen nu wel weer pogingen gedaan worden om leeningen in het buitenland te plaatsen. Door zijn industriële ontwikkeling heeft het land een sterke kapitaalsbehoefte.

In Spanje — over welks monetaire maatregelen we in ons vorig maandoverzicht berichtten — wil het nog niet boteren. De peseta heeft een nieuw laagterecord geboekt en de monetaire crisis schijnt een politieke ten gevolge te zullen hebben. De beurscrisis van eenige dagen geleden heeft den toestand er nog onoverzichtelijker op gemaakt. Binnenkort begint de uitvoer van sinaasappelen, waardoor de pesetakoers als regel iets oploopt. Bij het thans heerschende wantrouwen moet worden afgewacht of dit ook thans het geval zal zijn.

Met medewerking van den Italiaanschen oud-minister van financiën, Volpi, heeft Turkije een plan ontworpen voor een circulatiebank. Het kapitaal zal £ T 50 millioenen bedragen, waarvan de helft wordt besteed voor goudaankopen. Het Italiaansche aanbod om in het kapitaal deel te nemen is begrijpelijkerwijze van de hand geweest. Het gevaar van inflatie is daarmede voorloopig van de baan.

Wij besluiten met de vermelding van de disconto-verlagingen in Oostenrijk tot 8 pCt., in Finland tot 7 pCt., in Noorwegen tot 5½ pCt., in Polen tot 8½ pCt. en in Roemenië tot 9 pCt. en merken daarbij nog op, dat de disconto's in verscheidene dezer landen oogen-schijnlijk meer dienen als „Werbemittel” voor buitenlandsche kapitalen dan om de verhoudingen op de binnenlandsche geldmarkt te weerspiegelen. Het particulier disconto is meestal niet onaanzienlijk hooger.

V. D. BR.

INGEZONDEN STUKKEN.

DE HANDELSBEWEGING VAN NEDERLAND GEDURENDE DE EERSTE NEGEN MAANDEN VAN 1929.

In Ec.-St. Ber. van 20 November schrijft W. G. H. v. d. Zweep onder bovenaangehaalden titel een en ander over „De moeilijkheden van den tuinbouw”. Met genoegen vernam ik daaruit, dat genoemde heer

de landbouwwetenschap zeer hoog aanslaat. Of echter die wetenschap debet is aan hetgeen haar hier ten laste wordt gelegd, dient echter m.i. eerst nog te worden bewezen.

Schr. zegt, dat de landbouwwetenschap betere wijzen van bodembewerking en gewasverzorging, dan totvoor eenige jaren werden toegepast, aanwees. Wat verstaat schrijver onder het zeer rekbare begrip „eenige jaren”, en waar zijn aanwijzingen te vinden, dat dit inderdaad zoo is? Verder zou ik gaarne vernemen, waaruit blijkt, dat de landbouwwetenschap en -teelt onder glas en kunstmatige verwarming het mogelijk hebben gemaakt tot tuinbouw op groote schaal over te gaan in streken, waar dit voorheen niet, dan wel slechts beperkt kon geschieden?

Is de opbrengst — ik veronderstel dat schr. de geldelijke bedoelt — in de oude cultuurgebieden niet uitsluitend gestegen, doordat men door de teelt onder glas de producten vroeger aan de markt kan brengen, en men bovendien minder afhankelijk daardoor is geworden van het weer? Is in de warmoezerij de kunstmatige verwarming al van groote betekenis, of beperkt die zich voorloopig nog tot enkele warenhuizen?

Is de aanvoer in het buitenland van Nederlandsche producten op zoo ongekende wijze toegenomen, dat daardoor een verstoring van de vraag- en aanbodverhouding is ontstaan?

De laatste alinea uit schr.'s betoog is mij niet geheel duidelijk, doch ik meen er uit op te mogen maken, dat schr. de landbouwwetenschap aansprakelijk stelt voor de concurrentie, welke de Nederlandsche tuinders o.a. ondervonden van de Italianen. Is dit echter niet veel meer de schuld van Mussolini? Deze toch heeft de handel op het buitenland — door den knoeiers alle lust tot knoeien te ontnemen — in goede banen geleid, zoodat de tuinder op 52° N.B. moet concurreren tegen den beroepsgenoot op 42° N.B., en dat is een leelijk ding, waaraan ook de hooggevoerde landbouwwetenschap weinig kan veranderen.

Verwagt schr. niet eenigszins zelf herhaaldelijk oorzaak en gevolg, wanneer hij b.v. het verschil in geographische breedte geheel veronachtzaamt, om slechts een voorbeeld te noemen?

J. J. VAN RIEMSDIJK.

* * *

Naschrift. De geachte inzender meent, dat ik de oorzakelijkheidsverhoudingen op de internationale markt voor tuinbouwvoortbrengselen „herhaaldelijk” onjuist beoordeel, maar volstaat met het noemen van „slechts een voorbeeld” tot ondersteuning van zijn opvatting. Ik vraag mij af, of de vruchtbaarheid van de gedachtenwisseling daardoor wordt bevorderd en de taak van de critiek, om het betere aan te wijzen, door het neerschrijven van vage uitingen als deze wordt gediend.

Het voorbeeld van inzender betreft het veronachtzamen van de geografische breedte. Doch naar ik onder meer uit Julius Caesar en Tacitus meen te mogen afleiden, heeft het verschil in geografische breedte tusschen Italië en Nederland reeds sedert het begin van onze jaartelling bestaan en schijnt zelfs Mussolini daaraan geen schuld te hebben. Ten aanzien van het verscherpen der Italiaansche mededinging op de buitenlandsche groentenmarkten, waarover men hier te lande in den jongsten tijd zooveel klachten hoort, vormt het verschil in ligging tusschen de beide genoemde landen derhalve weliswaar een voorwaarde, maar de oorzaak, dat deze thans den geschetsten invloed mogelijk maakt, moet elders liggen. Ik meende deze eenvoudige waarheid voor de lezers van E.-S.B. niet nadrukkelijk te hoeven vast te stellen.

Wat is het nieuwe, dat aan het liggingsverschil kracht van werking verleend? Volgens den geachten inzender is het de „schuld” van Mussolini, waarmede vermoedelijk wordt bedoeld te zeggen, dat onder leiding van het hoofd der Italiaansche-Regeering hard wordt gewerkt, om een groot gedeelte van het braak-

liggende land in een groententuin te herscheppen. Indien inzender over de hulp van de landbouwwetenschap bij deze ontginning en uitbreiding van den tuinbouw belangrijke bijzonderheden wil leeren kennen, zij hem het verslag van Dr. J. J. L. van Rijn over den teelt van groenten en vroege aardappelen in Italië¹⁾ ter lezing aanbevelen. Juist Italië is een voorbeeld van het verhoogen van de opbrengst der voortbrenging op het gebied van den landbouw, door het toepassen van de uitkomsten der landbouwwetenschap. Of rekent inzender onderwerpen als de bevloeiing, de leer omtrent de bedrijfsgrootte, die van de grondsoorten en van de vruchtwisseling, de bemesting, het verbeteren van de hoedanigheid der voortbrengselen, het vervroegen van het gewas en ook het bevorderen van den afzet door doeltreffende sorteering, verpakking en verzending, niet te behooren tot — of minstens steunende op — de landbouwwetenschap?

Het is naar mijn gevoelen duidelijk, dat ik, schrijvende over de opbrengst van een voortbrengingsproces op de wijze als in het door inzender bedoelde artikel, met de opbrengst van de warmoezerij-voortbrengselen niet den prijs, maar de hoeveelheid op het oog heb. Dit ligt te meer voor de hand, daar ik het dalen van den prijs uit het stijgen van de opbrengst meen te moeten verklaren, zoodat de veronderstelling van het omgekeerde en wat inzender daaraan vastknoopt voor zijn rekening blijven.

Een ander misverstand ligt in de opvatting, als zou naar mijn oordeel de aanvoer in het buitenland van Nederlandsche producten op zoo ongekende wijze zijn toegenomen, dat alléén daardoor een verstoring van de vraag- en aanbodverhoudingen ontstond. Mijn betoog, waarin ik naar de uitbreiding van den tuinbouw in een zestal landen, naast Nederland, als oorzaak van het groote aanbod wijs, sluit die veronderstelling ten eenenmale buiten.

De vage uitdrukking „voor eenige jaren” koos ik met opzet. Want in de eerste plaats zet een economisch-technisch verschijnsel van internationalen aard, als het door mij besprokene, niet overal tegelijk in; en eigenlijk kan men niet eens van een bepaald begin spreken, omdat het geleidelijk in kracht wint, tot het voldoende duidelijk aan den dag treedt, om als afzonderlijk verschijnsel te worden herkend en beschreven. Een goede beschouwing over de betekenis van de landbouwwetenschap voor de uitbreiding van den internationalen tuinbouw kan inzender in het ochtendblad van het „Handelsblad” van 3 November jl. en voorts in het ochtendblad van de „Maasbode” van 17 October jl. vinden. Ik beperk mij nu maar tot het noemen van enkele bronnen, die mij dadelijk invallen; als inzender de Verslagen van den Landbouw, het weekblad „De Tuinderij” en de buitenlandsche litteratuur — bijv. die over het Rijnland — er op na leest, zal hij nog heel wat van zijn gading vinden.

Nu ik toch over deze dingen moet schrijven, moge ik nog de aandacht er op vestigen, dat bij een beschouwing als de onderhavige steeds tal van punten onbesproken blijven. Er is nu eenmaal een grens, en als de schrijver die niet trekt, dan is de Redactie er ook nog!

Zoo moet bijvoorbeeld de ontwikkeling van den tuinbouw in het Rijnland en op andere plaatsen in Duitschland óók in verband met de behoefte aan binnenlandsche kolonisatie daar te lande worden gezien. Voorts ligt aan de beweging van de prijzen der landbouwvoortbrengselen een veel ingewikkelder samenstel van werkingen ten grondslag, dan door mij werd beschreven. Ik wijs in dit verband op de belangrijke onderzoekingen van Kondratjeff, waarvan het Centraal Bureau voor de Statistiek een uitnemende bewerking, voorzien van een toepassing op de Nederlandsche landbouwprijzen, deed verschijnen²⁾. Kondratjeff, die de prijzen van landbouw-

¹⁾ Verslagen v. d. Landbouw, Jrg. 1927, afl. 3, blz. 77 e.v.

²⁾ Sociaal Econ. Kroniek, Jrg. 1928, afl. 4, blz. 96 e.v.

voortbrengselen sedert 1790 onderzocht, schrijft de wijzigingen daarvan voornamelijk toe aan veranderingen in de productiviteit van den arbeid als gevolg van de vorderingen der techniek en de meer intense toepassing van kapitaal bij de productie: daarmede de algemeene beteekenis van de landbouwwetenschap voor de prijsbeweging in het licht stellend.

Zw.

ONTVANGEN BOEKEN.

Hoofdpijnen uit de ontwikkeling van het moderne bankwezen in Nederland vóór de concentratie door Dr. P. C. Harthoorn.

Dit proefschrift, verdedigd aan de N. H. H. S., behandelt de ontwikkeling van het moderne bankwezen in Nederland in de periode van 1873—1911 in algemeenen samenhang met het conjunctuurverloop.

Aperçu de la Démographie des divers pays du monde door l'Office Permanent de l'Institut International de Statistique. Den Haag 1929 (W. P. van Stockum & Zoonen).

In deze publicatie, waarvan de inhoud is samengesteld uit de officiële bronnen, wordt de toestand en de loop van de bevolking in de verschillende landen van de wereld behandeld.

Verzameling van voorwaarden, waarop in de binnenslandsche vaart en de binnenvaart vervoer plaats vindt door Mr. W. A. C. van Dam, Advocaat te Rotterdam. Rotterdam 1929; D. Brouwer & Zn.

Aan den tekst der voorwaarden gaat vooraf een algemeene beschouwing omtrent de feitelijke verhoudingen bij het vrachtvervoer in de binnenscheepvaart, teneinde eenige oriëntering te geven omtrent de plaats, waar bepaalde conditiën thuisbehooren.

Der Gesellschafts- und Staatsbegriff Platons door Dr. Barth Landheer. (Rotterdam 1929; N.V. Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Mij).

Jaarboek van het Mijneven in Nederlandsch-Indië. Zes en vijftigste Jaargang 1927. Verhandelingen. Eerste gedeelte. Weltevreden 1928; Landsdrukkerij.

Aan deze uitvoerige verhandelingen is een atlas toegevoegd.

(Vervolg op blz. 1096).

MAANDCIJFERS.

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

(In duizenden guldens).

	Juli 1929		Juli 1928	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeningen op ult ^o	146.100		134.914	
Bijschrijvingen	2.087.706	476.582	1.746.708	424.062
wegens:				
a. Stortingen	865.015	120.933	715.410	106.624
b. Overschrijvingen.				
1. van andere rek.	1.222.566	338.814	1.031.174	290.471
2. van Ned. Bank.	125	16.797	124	26.929
c. And. onderwerpen	—	38	—	38
Afschrijvingen	1.294.604	478.659	1.104.132	421.232
wegens:				
a. Chèques	204.981	68.620	188.040	65.022
b. Overschrijvingen.				
1. op andere rek.	1.078.329	338.814	906.932	290.471
2. naar Ned. Bank	1.125	71.157	967	65.686
c. And. onderwerpen	10.169	68	8.193	53
Gezamenlijk tegoed op ult ^o		90.105		90.101
Bedrag der belegging ¹⁾		70.695		90.695

¹⁾ Het bedrag, dat vroeger tegen vergoeding van rente aan de schatkist werd verstrekt, wordt tegenwoordig, voor zoover het nog niet voor vaste belegging is aangewend, tezamen met andere bedragen in rekening-courant met het Staatsbedrijf der posten en telegrafie begrepen en is daarom niet meer in het bedrag der belegging begrepen.

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	Augustus 1929		Augustus 1928	
	In millioenen	Aantal	In millioenen	Aantal
Giro's (eenzijdige vermelding)				
Girobetalingen aan gemeentestellingen	f 10.6	30.060	f 10.5	23.015
Girobetalingen aan particulieren	„ 16.6	78.236	„ 13.7	56.137
Geldomzet.				
Ontvangsten	„ 4.3	6.402	„ 4.3	6.809
Betalingen	„ 7.2	35.731	„ 6.7	29.246
Part.rekeninghouders	„ 20.1 ¹⁾	36.452 ²⁾	„ 19.2 ¹⁾	30.826 ²⁾
Waarvan rekeningh. welke gelden voor 1 jaar vast hebben gedeponereerd	„ 9.6	3.872 ²⁾	„ 9.1	3.348 ²⁾
Giro-depos. kas Gerzon	„ 0.14	449		

1) Gemiddeld saldo te goed. 2) Einde der maand.

RIJKSPPOSTSPAARBANK.

	AUGUSTUS 1929	1928	1927
Inlagen	f 12.937.536	f 12.564.854	f 12.401.130
Terugbetalingen ...	„ 10.929.371	„ 10.069.116	„ 9.974.180
Tegoed der inleggers op ultimo	„ 342.278.617	„ 330.915.248	„ 321.801.985
Nom. bedr. der uitst. staatsschuldboekjes op ultimo	„ 42.725.450	„ 42.267.050	„ 42.023.100
Spaarbankboekjes:			
Aantal nieuw uitgegeven	11.205	10.597	10.351
Aantal geheel afbetaald	7.506	7.028	6.654
Aantal in omloop op ultimo	2.095.278	2.062.725	2.030.086

PRODUCTIE DER STEENKOLEN-, BRUINKOLEN- EN ZOUTMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)

I. Gezamenlijke Steenkolenmijnen.

	Augustus 1929	Jan./Aug. 1929	Jan./Aug. 1928
Prod. Steenkolen in tonnen ¹⁾	983.779	7.537.440	7269.094,4
Aantal normale werkdagen .	26	204	203

II. Bruinkolenmijn „Carisborg”.

	Augustus 1929	Jan./Aug. 1929	Jan./Aug. 1928
Netto-productie in tonnen..	22.753 ²⁾	121.414,4	142.387
Aantal normale werkdagen	26	136	204

III. Zoutmijnen.

(Kon. Ned. Zoutindustrie te Boekelo.)

	Augustus 1929	Jan./Aug. 1929	Jan./Aug. 1928
Afgeleverd:			
Geraff. zout	4.572	26.775	24.326
Industriezout	19	378	432
Afwalozout	39	1.503	1.370
Aantal normale werkdagen	27	206	206

Arbeiders.

Aantal.	Gezamenlijke Steenkolenmijnen	Bruinkolenmijn „Carisborg”	Zoutmijnen
1 September 1929	{ 10.626 ³⁾ 24.791 ⁴⁾	150	202
1 September 1928	{ 9.684 ³⁾ 24.160 ⁴⁾	166	141

¹⁾ Sedert 1 Jan. 1929 is hierbij de hoeveelheid kolenslik inbegrepen.

²⁾ 16.777 ton ruwe bruinkool en 5.976 ton bruinkoolbrik.

³⁾ bovengronds. ⁴⁾ ondergronds.

STATISTISCH OVERZICHT VAN DEN ECONOMISCHEN TOESTAND VAN NEDERLANDSCH-INDIË.
(Ontleend aan de Maandstatistieken van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden).

		1929						Januari/Juni				
		Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	1928	1929			
Prijzbeweging.												
Index- cijfers van 1913 = 100	Index- v/d. ber. v. kost. v. 1913 = 100	Groothandelsprijzen van invoerartikelen	156	156	156	155	156	156				
		" " " uitvoerartikelen	124	124	127	124	127	123				
		" " " alle artikelen te zamen ..	149	149	150	148	150	149				
		Kleinhandelsprijzen " inheemsche artikelen ..	162	165	166	164	161	160				
		" " " uitheemsche " alle artikelen te zamen ..	146	145	145	145	145	146				
		" " " alle artikelen te zamen ..	154	155	155	154	153	153				
Indexcijf. v. aandeelen (groep I t/m. IX) en obligaties groep X. 1924 = 100		I Rubberondernemingen	160	171	163	151	147	143				
		II Suikerondernemingen	116	116	117	110	106	100				
		III Theeondernemingen	164	158	155	156	156	146				
		IV Tabakondernemingen	171	172	165	154	149	141				
Inlandsche Landbouw Java en Madoera		V Cultuurbanken	123	124	124	122	121	118				
		VI Banken	121	126	126	124	124	120				
		VII Handelondernemingen	159	172	174	170	168	168				
		VIII Spoorwegmaatschappijen	165	164	166	164	163	163				
		IX Scheepvaartmaatschappijen	158	161	161	157	154	147				
		Groep I t/m. IX	149	151	150	145	143	139				
		X Obligaties Indische leeningen	113	113	113	112	112	112				
		Landbouwondernemingen in Ned.-Indië		Geoogste uitgestrektheid padi..... × 1000 H.A.	60	118	320	720	1.047	555	2.961	2.820
				" " " maïs	336	403	113	41	76	112	1.054	1.081
				" " " cassave	37	40	39	42	49	65	283	272
" " " knolgewassen	17			16	17	23	25	24	127	122		
" " " peulvruchten	28			41	29	29	41	56	219	224		
" " " ov. gewassen	39			35	32	36	43	41	234	226		
" " " in totaal	517			653	550	891	1.281	853	4.878	4.745		
Bijgeplante " " " padi.....	1.196			524	120	93	98	86	2.258	2.117		
" " " maïs	31			61	144	129	91	113	537	569		
" " " cassave	62			58	52	44	27	24	287	267		
Landbouwondernemingen in Ned.-Indië		" " " knolgewassen	18	17	15	14	15	19	102	98		
		" " " peulvruchten	27	34	49	61	82	95	338	348		
		" " " ov. gewassen	36	43	41	51	59	84	300	314		
		" " " in totaal	1.370	737	421	392	372	421	3.822	3.713		
		Productie van Rubber..... × 1000 K.G.	9.013	8.177	7.736	8.164	8.709	8.691	44.814	50.300		
		" " Koffie ¹⁾ " pikols (107)	11	9	12	30	70	171	208	305		
		" " Thee..... " K.G.	5.151	4.774	5.712	5.567	5.735	5.375	30.665	32.250		
		" " Suiker ¹⁾ " " "	—	—	324	—	—	—	—	—		
		" " Kina ¹⁾ " " "	(74)	(74)	(77)	(78)	(82)	(85)	(89)	(91)		
		" " Palmolie ¹⁾ " " "	794	932	824	986	926	1.067	4.894	5.621		
" " Palmpitten ¹⁾ " " "	1.854	1.910	2.052	1.950	1.803	1.756	7.210	11.365				
" " Steenkolen.....	386	361	387	422	393	542	1.626	2.252				
		127.591	118.456	124.360	135.292	138.239	130.728	680.460	774.666			
Handel en verkeer.												
Invoer in Java en Madoera		Eetwaren en genotmiddelen..... waarde × f 1000	12.140	15.200	13.836	13.563	12.587	11.270	63.102	78.596		
		Mineralen, hoofdzakelijk aard-olieprod., cement en steenkolen ..	776	1.944	1.603	1.949	1.585	1.593	7.456	9.450		
		Chemicaliën, geneesmiddelen, meststoffen, reukw. en verf. .	7.168	7.142	4.884	4.589	4.845	4.611	31.952	33.239		
		Garens, manufacturen v.a.s. touw en touwwerk, kleed. en modew.	19.099	18.118	15.543	20.924	19.362	16.431	108.573	109.477		
		Metalen, edele en onedele en werken daarvan	6.321	5.436	4.919	5.557	6.394	5.412	34.859	34.039		
		Machinerieën, werktuigen, toestellen, instrumenten enz.....	6.288	5.672	5.262	6.639	6.715	5.491	30.244	36.067		
		Geheele invoer	61.410	62.674	53.590	63.683	62.491	54.730	324.870	358.578		
		" " Buitengewesten	31.323	27.990	29.801	30.975	33.193	31.061	163.056	184.343		
		" " Java en Madoera. br. gew. × 1000 K.G.	153.761	187.540	173.089	176.976	156.395	156.070	846.318	1.003.831		
		" " Buitengewesten	113.721	96.800	120.896	112.530	116.149	106.772	564.700	666.868		
Uitvoer uit Java en Madoera		Rubber, gecult. en ficusrubber .. waarde × f 1000	5.154	5.899	5.030	5.371	5.190	5.000	48.690	32.044		
		Suiker, v. a. s.	28.430	25.080	21.040	4.346	12.023	26.790	131.634	117.709		
		Tabak, v. a. s.	1.041	2.828	4.948	3.898	2.354	644	17.352	15.713		
		Thee	7.559	5.570	5.589	7.016	6.955	6.303	46.735	38.992		
		Koffie, v. a. s.	1.743	1.173	1.249	1.370	1.498	2.277	12.326	9.310		
		Cement, ertsen enz.	2.678	4.066	4.880	4.078	1.498	2.277	12.326	9.310		
		Geheele uitvoer	64.591	62.069	59.148	40.004	42.049	55.157	367.558	323.018		
		" " Buitengewesten	60.680	58.845	66.428	62.212	55.769	54.693	374.468	358.627		
		" " Java en Madoera. br. gew. × 1000 K.G.	6.154	7.024	6.028	6.567	6.871	6.117	29.839	38.761		
		" " Buitengewesten	243.276	255.453	196.309	71.041	170.852	230.640	1.083.052	1.167.571		
Invoer in Java en Madoera		Tabak, v. a. s.	4.401	4.938	13.996	11.238	6.776	2.130	42.688	43.479		
		Thee ²⁾	7.506	5.521	5.558	6.649	6.650	5.953	35.075	37.837		
		Koffie, v. a. s.	2.163	1.405	1.508	1.602	1.728	2.655	18.130	11.061		
		Cement, ertsen enz.	5.411	5.665	7.154	6.875	4.788	3.586	25.274	33.479		
		Geheele invoer	377.367	401.744	341.351	176.969	261.229	312.412	1.840.914	1.871.072		
		" " Buitengewesten	472.907	427.226	485.487	493.655	459.681	464.921	2.326.727	2.803.877		
		" " Java en Madoera. br. gew. × 1000 K.G.	2.252	1.767	1.919	2.094	2.282	1.985	11.841	12.299		
		" " Buitengewesten	1.643	1.306	1.254	1.603	1.902	1.458	8.306	9.166		
		Kedelée	5.794	6.478	11.571	8.106	10.363	16.640	56.648	58.952		
		Rijst, gepelde	22.165	43.845	35.203	24.520	9.813	7.656	54.499	143.202		
Uitvoer van Madoera		Gedroogde visch	4.987	3.347	3.035	3.286	3.918	3.487	21.808	22.060		
		Bevolk. rubb. uit N.-Indië ..	13.032	11.608	11.637	12.157	15.206	12.429	63.209	76.069		
		Copra	31.180	38.829	34.538	39.709	32.879	37.906	199.059	215.131		
		Peper	2.474	719	1.276	1.125	883	852	5.785	7.329		
Reizigersvervoer		Ontvangsten S. S. Java en Madoera × f 1000	1.488	1.369	1.860	1.523	1.694	1.867	10.476	9.801		
		" " N. I. S.	276	262	327	252	278	278	1.476	1.395		
		" " S. S. Java en Madoera ..	3.669	3.367	3.108	2.892	3.026	5.388	19.938	22.349		
		" " N. I. S.	1.475	1.297	1.311	1.050	1.106	1.106	4.867	6.238		
		Reizigersvervoer " " S. S. Buitengewesten ..	185	168	217	181	193	204	1.220	1.148		
		Goederenvervoer " " Deli Spoorweg Mij.	179	172	220	176	179	174	1.225	1.101		
		Goederenvervoer " " S. S. Buitengewesten ..	505	481	406	449	542	584	2.763	2.969		
		Posterijen " " Deli Spoorweg Mij.	630	541	617	547	548	500	3.385	3.383		
		Telegrafie " " Java en Madoera ..	820	665	672	683	720	664	4.259	4.223		
		" " Buitengewesten ..	259	209	228	234	246	224	1.396	1.400		
" " Java en Madoera ..	575	429	446	430	459	689	2.610	3.027				
" " Buitengewesten ..	208	177	176	174	192	183	1.065	1.109				

1) De get. tusschen haakjes betref. het aant. ondern. dat opg. verstrekt. 2) Uity. in 1927 in netto gew. 3) Januari/Mei.

POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE.

	Opbrengst	
	September 1929	September 1928
Posterijen.....	f 3.754.025,—	f 3.736.425,—
Telegrafie.....	„ 629.966,—	„ 624.607,—
Telefonie.....	„ 1.431.482,—	„ 1.237.153,—

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	Augustus 1929		Augustus 1928	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders waarvan door de H.-bank plaatselijk	52.466	f 3.416.205.000	51.482	f 3.253.514.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	40.664	„ 3.071.125.000	39.396	„ 2.898.114.000
	1.361	„ 13.359.000	1.173	„ 9.488.000

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

OPEN MARKT.

	1929				1928	1927	1914
	30 Nov.	25/30 Nov.	18/23 Nov.	11/16 Nov.	26 Nov. 1 Dec.	28 Nov. 3 Dec.	20/24 Jul.
Amsterdam Partic.disc. Prolong.	37/8-15/16 33/4	33/4-15/16 31/2-3/4	37/8-41/16 31/2-4	41/8-9/16 4-3/4	47/16-1/2 41/4-3/4	41/2-9/16 43/4-5	31/8-3/16 21/4-3/4
Londen Daggeld... Partic.disc.	4 1/2-5 43/4	4 1/2-6 1/4 43/4-7/8	4 1/2-6 45/16-53/8	4 1/2-6 1/2 53/8-11/16	2-5 45/16-3/8	2 1/2-43/4 45/16	13/4-2 21/4-3/4
Berlijn Daggeld... Partic.disc.	8 1/2-10	6-10	6 1/2-9	5 1/2-9	5-9 1/2	5-9 1/2	—
30-55 d... 56-90 d...	7 7	67/8-7 67/8-7	67/8 67/8	67/8 67/8	6 1/4 6 1/4	6 3/4 6 3/4	2 1/8-1/2
Waren-wissel.	73/8	73/8	7 1/4-3/8	7 1/4	6 3/4	7 1/4-3/8	—
New York Daggeld 1) Partic.disc.	4 1/2-3/4 4	4 1/2-3/4 4	4 1/2-5 1/4 4-1/4	5 1/2-6 1/4 4 1/4-3/4	7 1/2-10 1/4 45/8-3/4	4-3/4 3 3/8	19/4-21/2

1) Koers van 27 Nov. en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
26 Nov. 1929	2.47 13/16	12.08 3/4	59.30	9.76 1/2	34.66 1/2	99 3/4
27 „ 1929	2.47 13/16	12.09 1/4	59.32 1/2	9.76 1/2	34.67 1/2	99 3/4
28 „ 1929	2.47 7/8	12.09 3/4	59.34	9.76 3/4	34.68	99 3/4
29 „ 1929	2.47 13/16	12.09 3/4	59.32	9.76 1/2	34.68	99 3/4
30 „ 1929	2.47 7/8	12.09 3/4	59.33	9.76 1/2	34.68	99 3/4
2 Dec. 1929	2.47 13/16	12.08 7/8	59.31	9.76 1/2	34.67 1/2	99 3/4
Laagsted.w.1)	2.47 11/16	12.08 3/4	59.29	9.75	34.65	99 3/4
Hoogste d.w.1)	2.48	12.09 7/8	59.36	9.78	34.71	100
25 Nov. 1929	2.47 13/16	12.08 3/4	59.31	9.76	34.66 1/2	99 3/4
18 „ 1929	2.48	12.09 1/4	59.28	9.76	34.67 1/2	99 3/4
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10 3/4	59.28	9.75	34.59	100

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
26 Nov. 1929	48.10	34.87 1/2	7.36	1.48	12.97	33.82 1/2
27 „ 1929	48.11	34.87 3/8	7.35	1.48	12.97	34.42 1/2
28 „ 1929	48.12 1/2	34.90	7.36	1.48	12.97 1/2	34.40
29 „ 1929	48.12 1/2	34.90	7.35	1.48	12.97 1/2	34.15
30 „ 1929	48.12 1/2	34.90	7.35 1/2	1.48	—	—
2 Dec. 1929	48.12 1/2	34.89	7.36	1.48	12.97 1/2	34.20
Laagsted.w.1)	48.07	34.80	7.32	1.46	12.95	33.70
Hoogste d.w.1)	48.15	34.95	7.38	1.51	13.01	34.60
25 Nov. 1929	48.10	34.87 1/2	7.34 1/2	1.48	12.97 1/2	34.17 1/2
18 „ 1929	48.09	34.87 1/2	7.35	1.48	12.97 1/2	34.62 1/2
Muntpariteit	48.—	35.—	7.35	1.48	13.09	48.52 1/2

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53 1/4 en 7.21 1/2.

Data	Stockholm *)	Kopen-hagen *)	Oslo *)	Hel-sing-fors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
26 Nov. 1929	66.67 1/2	66.42 1/2	66.42 1/2	6.25	102 3/4	2.45 1/2
27 „ 1929	66.70	66.45	66.42 1/2	6.25	102 3/8	2.45
28 „ 1929	66.70	66.45	66.42 1/2	6.24	102 3/8	2.45
29 „ 1929	66.70	66.45	66.42 1/2	6.22 1/2	102 1/2	2.45
30 „ 1929	66.70	66.45	66.42 1/2	6.22 1/2	102 1/8	2.45
2 Dec. 1929	66.70	66.45	66.42 1/2	6.22 1/2	102 1/2	2.45 3/8
Laagsted.w.1)	66.60	66.35	66.35	6.20	102 1/2	2.44 1/2
Hoogste d.w.1)	66.75	66.50	66.50	6.27	103	2.46
25 Nov. 1929	66.65	66.40	66.40	6.24	102 1/2	2.45
18 „ 1929	66.62 1/2	66.42 1/2	66.42 1/2	6.24	102 1/2	2.43
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	6.26 1/2	105 3/4	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave.

Laatstbekende noteeringen te Amsterdam en Rotterdam op 1 November 1929 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
<i>Europa.</i>				
Londen *)	£	12.10 3/4	12.08 3/4	5 1/2
Berlijn *)	100 Mark	59.26	59.31	7
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.76 1/4	3 1/2
Brussel *) §)	100 Belga	34.59	34.67 1/2	4 1/2
Luxemburg	100 Franc	48.—	6.93	—
Zürich *)	100 „	48.—	48.12 1/2	3 1/2
Praag	100 Kronen	7.37 1/2	7.35	5
Weenen *)	100 Schilling	35.—	34.89	8
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.36	7 1/2
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.47 1/2	9
Sofia	100 Leva	48.—	1.78	10
Belgrado	100 Dinar	4.379	4.39	6
Stamboel	Turksch £	10.93	1.20	—
Athene	100 Drachme	3.23	3.22	9
Milaan *)	100 Lira	13.09	12.97 1/2	7
Madrid *)	100 Peseta	48.—	34.20	5 1/2
Lissabon	Escudo	2.68 1/2	0.11 1/2	8
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	66.45	5 1/2
Oslo *)	100 „	66.67	66.42 1/2	5 1/2
Stockholm *)	100 „	66.67	66.70	5 1/2
Reickjavik	100 IJsrl. Kr.	66.67	54.60	—
Warschau	100 Zloty	27.91	27.77 1/2	8 1/2
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	24.75	7
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	48.—	7
Reval (Estland)	100 Estl. Kr.	66.67	66.70	8
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26 1/2	6.22 1/2	7
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.85	8
Danzig	100 Gulden	48.42	48.40	7
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	2.4878	2.47 1/4	4 1/2
Montreal	Canad. \$	2.4878	2.45 1/2	—
Mexico	Mex. Dollar	1.24	1.19 1/4	—
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 1)	1.02 3/4	7
La Paz (Bolivia)	Boliviano	0.9080	0.90 1/2	—
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 2)	0.29 1/2	—
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.30 1/2	6-7
Bogota (Columbia)	Peso	2.42	2.38 1/2	—
Quito (Ecuador)	Sucre	1.21	0.49 1/4	—
Lima (Peru)	Per. £	12.10 3/4	10.06 1/2	—
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	2.39 1/4	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.47 3/4	—
Paramaribo	Gulden	1.—	0.99 3/4	—
Willemstad (Curaç.)	Gulden	1.—	1.01 1/4	—
San José (C. Rica)	Colon	1.16	0.62	—
Guatemala	Quetzal	2.48 3/4	2.50	—
Managua (Nicarag.)	Cordoba	2.48 3/4	2.45 3/4	—
San Salvador (Salv.)	Colon	1.2440	1.21 1/2	—
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	0.91	0.90 1/4	7
Batavia	Gulden I.C.	1.—	0.99 3/4	5 1/2
Kobe	Yen	1.24	1.21 1/2	5.4
Hong Kong	Dollar	—	1.08 1/2	—
Shanghai	Tael	—	1.35	—
Singapore	Straits Doll.	1.4125	1.40	—
Manilla	Phil. Peso	1.214	1.22 1/2	—
Bangkok	Baht	1.10	1.15 3/4	—
Teheran (Perzië)	Kran	—	0.23.71	—
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	12.10 3/4	12.06	6
Alexandrië	Egypt. £	12.42	12.39	—
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 3/4	11.96 1/2	—
Nieuw Zeeland	£	12.10 3/4	12.02 1/2	—

1) Goudpeso. 2) Milreis Goud.

*) Not. te A'dam. Ov. not. part. opg.

§) 1 Belga = 5 frank.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
26 Nov. 1929	4,87 ^{15/10}	3,93 ^{7/8}	23,94	40,36 ^{1/2}
27 " 1929	4,87 ^{15/10}	3,93 ^{7/8}	23,93 ^{1/2}	40,35
28 " 1929	—	—	—	—
29 " 1929	4,87 ^{15/10}	3,94	23,94	40,35
30 " 1929	4,87 ^{20/32}	3,94	23,94	40,35 ^{1/2}
2 Dec. 1929	4,87 ^{20/32}	3,94	23,94	40,36
3 Dec. 1928	4,85 ^{1/16}	3,90 ^{1/8}	23,83 ^{1/2}	40,16 ^{1/2}
Muntpariteit	4,8667	3,90 ^{3/8}	23,81 ^{1/4}	40 ^{9/16}

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	16 Nov. 1929	23 Nov. 1929	25/30 Nov. '29	30 Nov. 1929
Alexandrië	Piast. p. £	97 ^{1/2}	97 ^{1/2}	97 ^{1/16}	97 ^{1/2}
Athene	Dr. p. £	375 ^{1/8}	375	375	375 ^{1/2}
Bangkok	Sh. p. tical	1/10 ^{1/2}	1/10 ^{1/2}	1/10 ^{1/2}	1/10 ^{1/2}
Budapest	Pen. p. £	27.90 ^{1/2}	27.87 ^{1/2}	27.85	27.87
Buenos Aires	d. p. \$	46 ^{1/2}	46 ^{1/2}	46 ^{3/16}	46 ^{9/16}
Calcutta	Sh. p. rup.	1/567 ^{1/64}	1/567 ^{1/64}	1/57 ^{1/8}	1/520 ^{1/32}
Constantin	Piast. p. £	1.032 ^{1/2}	10.37 ^{1/2}	10.30	10.62 ^{1/2}
Hongkong	Sh. p. \$	1/10 ^{1/2}	1/9	1/8 ^{1/2}	1/9 ^{11/13}
Kobe	Sh. p. yen	2,07 ^{1/64}	—	2,07 ^{1/32}	2,08 ^{1/32}
Lissabon	Escu. p. £	108 ^{1/2}	108 ^{1/2}	108	108 ^{3/8}
Mexico ¹⁾	\$ per £	10.10	10.15	9.95	10.10
Montevideo	d. per £	47 ^{1/2}	47 ^{1/2}	46 ^{7/8}	47 ^{1/4}
Montreal	\$ per £	4.98 ^{1/8}	4.93 ^{1/2}	4.92 ^{1/2}	4.92 ^{1/8}
Rio d. Janeiro	d. per Mil.	561 ^{1/64}	565 ^{1/32}	549 ^{1/64}	527 ^{1/32}
Shanghai	Sh. p. tael	2/2 ^{1/8}	2/3	2/2 ^{1/2}	2/3 ^{7/16}
Singapore	id. p. \$	2/351 ^{1/64}	2/325 ^{1/32}	2/311 ^{1/16}	2/349 ^{1/64}
Valparaiso ²⁾	\$ per £	39.57	39.58	39.58	39.61
Warschau	Zl. p. £	43.50 ^{1/2}	43.47 ^{1/2}	43.45	43.52

¹⁾ In het vervolg worden de Mex. \$ niet meer in pence doch in £ genoteerd. ²⁾ 90 dg.

ZILVERPRIJS

	Londen ¹⁾	N.York ²⁾		Londen
25 Nov. 1929	22 ^{11/16}	49 ^{9/8}	25 Nov. 1929	84/11 ^{1/2}
26 " 1929	22 ^{11/16}	49 ^{9/8}	26 " 1929	84/11 ^{9/8}
27 " 1929	22 ^{9/16}	49 ^{1/2}	27 " 1929	84/11 ^{1/2}
28 " 1929	22 ^{1/2}	—	28 " 1929	84/11 ^{1/2}
29 " 1929	22 ^{9/16}	49 ^{1/2}	29 " 1929	84/11 ^{1/2}
30 " 1929	22 ^{9/16}	49 ^{9/8}	30 " 1929	84/11 ^{1/2}
1 Dec. 1928	26 ^{9/16}	57 ^{7/8}	1 Dec. 1928	84/11 ^{1/2}
27 Juli 1914	24 ^{11/16}	59	27 Juli 1914	84/11

¹⁾ in pence p. oz. stand. ²⁾ Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. ³⁾ in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen.	22 Nov. 1929	30 Nov. 1929
Saldo bij de Ned. Bank	f 547.054,31	f 94.012,88
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	—	—
Voorschot op ultimo Oct. 1929 aan de gem. op voor haar door de Rijks-administratie te heffen gemeentelijke inkomstenbelasting en opcenten op de Rijksinkomstenbelasting	" 41.340.967,77	" 41.340.967,77
Voorschotten aan Ned.-Indië	" 23.230.021,89	" 17.010.311,53
Id. aan Suriname	" 11.750.136,48	" 11.919.432,63
Id. aan Curaçao	" 412.121,60	" 369.694,34
Kasvord. weg. credietverst. a/h. buitenl.	" 134.812.107,15	" 135.295.955,39
Saldo der postrekeningen van Rijks-comptabelen	" 25.530.082,04	" 2.703.096,41
Vordering op het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds ¹⁾	" 46.545,32	" —
Vordering op andere Staatsbedrijven ²⁾	" 6.842.186,53	" 6.972.186,53

Verplichtingen.

Voorschot door de Nederl. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt	f 1.526.774,69	f 12.868.580,45
Voorschot door de Ned. Bank inrek. courant verstrekt	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	" 92.869.000,—	" 92.869.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 114.260.000,—	" 114.260.000,—
Waarvan direct bij de Ned. Bank	—	—
Daggeldleeningen	—	—
Zilverbons in omloop	" 11.291.523,—	" 11.632.098,50
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. ¹⁾	—	" 357.816,37
Id. a. h. Staatsbedrijf d. P., T. en T. ¹⁾	" 9.788.928,64	" 10.651.504,95
Id. aan andere Staatsbedrijven ¹⁾	" 130.000,—	" 130.000,—
Id. aan diverse instellingen ¹⁾	" 8.927.264,45	" 8.913.010,88

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	23 Nov. 1929	30 Nov. 1929
Vorderingen:		
Saldo bij 's Rijks kas	—	—
Saldo bij de Javasche Bank	f 26.614.000,—	f 22.606.000,—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas	" 23.230.000,—	" 17.010.000,—
Schatkistpromessen	" 700.000,—	" 700.000,—
Betaalmiddelen in 's Lands Kas	—	—
Waarvan Muntbiljetten	—	—
Muntbiljetten in omloop	" 42.570.000,—	" 41.923.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	" 2.952.000,—	" 2.952.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 526.000,—	" 418.000,—
Voorschot van de Javasche Bank	—	—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 2 December 1929

		Activa.	
Binnel. Wis-	Hfdbk. f	46.289.133,23	
sels, Prom.,	Bijbnk. "	1.208.023,23	
enz. in disc.	Ag.sch. "	13.755.104,98	f 61.252.261,44
Papier o. h. Buitenl. in disconto			" —
Idem eigen portef.	f	219.454.747,—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.			" 219.454.747,—
Beleeningen			
incl. vrsch.	Hfdbk. f	45.276.091,10	
in rek.-crt.	Bijbnk. "	12.071.390,37	
op onderp.	Ag.sch. "	49.635.681,85	
	f	106.983.163,32	
Op Effecten	f	102.048.147,02	
Op Goederen en Spec.	"	4.935.016,30	" 106.983.163,32
Voorschotten a. h. Rijk			" 14.070.544,08
Munten Muntmateriaal			
Munt, Goud	f	65.055.980,—	
Muntmat., Goud	"	382.451.153,13	
	f	447.507.133,13	
Munt, Zilver, enz.	"	22.765.745,97	
Muntmat., Zilver	"	—	" 470.272.879,10 ¹⁾
Belegging 1/5 kapitaal, reserves en pensioenfonds			" 25.377.777,59
Gebouwen en Meub. der Bank			" 5.200.000,—
Diverse rekeningen			" 35.430.401,53
	f	938.041.774,06	
		Passiva.	
Kapitaal	f	20.000.000,—	
Reservefonds	"	7.106.550,55	
Bijzondere reserve	"	8.000.000,—	
Pensioenfonds	"	6.290.866,11	
Bankbiljetten in omloop	"	860.794.865,—	
Bankassignatiën in omloop	"	421.210,79	
Rek.-Cour. f Het Rijk	f	—	
saldo's: f Anderen	"	21.718.048,88	" 21.718.048,88
Diverse rekeningen	"	13.710.232,73	" 13.710.232,73
	f	938.041.774,06	
Beschikbaar metaalsaldo	f	116.618.536,60	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	"	291.546.340,—	

¹⁾ Waarvan in het buitenland f 23.890.447,18.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opelschb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo ¹⁾	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
2 Dec. '29	65.056	382.451	860.795	22.139	116.619	53
25 Nov. '29	65.071	382.451	821.162	29.360	129.835	55
18 " '29	65.067	377.448	830.091	20.701	123.680	54 ^{1/2}
11 " '29	65.173	377.448	844.288	16.545	118.953	54
4 " '29	65.178	377.438	878.025	20.480	103.290	51 ^{1/2}
28 Oct. '29	65.286	377.439	825.501	21.245	124.270	54 ^{1/2}
3 Dec. '28	67.243	367.496	854.817	36.989	277.240	51
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.621	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ²⁾
2 Dec. 1929	61.252	—	106.983	219.455	35.430
25 Nov. 1929	60.726	—	86.861	215.513	39.312
18 " 1929	64.235	—	88.775	215.374	39.319
11 " 1929	65.843	—	90.415	213.217	41.610
4 " 1929	78.066	11.000	115.537	213.059	39.865
28 Oct. 1929	57.830	—	87.455	209.210	36.460
3 Dec. 1928	73.644	—	119.233	215.711	40.597
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Sedert den bankstaat van 14 Jan. '29 weder op de basis van ²⁾ metaaldekking. ³⁾ Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opelschb. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
2 Nov. 1929	751	1.795	535	1.063	477
26 Oct. 1929	590 ³⁾	1.580	553	1.073	536
19 " 1929	610 ²⁾	1.587	535	1.059	538
12 " 1929	641	1.626	572	1.052	513
5 " 1929	669	1.725	697	1.044	516
3 Nov. 1928	935	1.659	678	1.059	450
5 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ f 100.000 bij de Nederlandsche Bank gedeponeerd. ³⁾ idem; en f 3.200 goud gekocht.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
30 Nov. 1929	166.700		296.700	61.900	23.260
23 " 1929	170.800		297.800	56.200	29.200
16 " 1929	169.600		304.000	51.500	27.400
26 Oct. 1929	146.292	24.047	306.178	63.647	22.410
19 " 1929	146.179	23.182	308.338	59.651	22.167
12 " 1929	146.393	23.046	314.477	58.604	20.207
5 " 1929	146.576	23.599	312.349	68.394	17.828
1 Dec. 1928	170.421	17.638	312.456	64.322	37.300
3 Dec. 1927	178.604	17.665	318.023	63.838	120.230
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ¹⁾

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
30 Nov. 1929		171.700		***	46
23 " 1929		173.100		***	48
16 " 1929		176.700		***	48
23 Oct. 1929	9.307	42.359	121.010	31.194	48
19 " 1929	9.411	39.316	125.047	29.251	48
12 " 1929	10.176	39.853	128.283	29.671	46
5 " 1929	9.743	39.280	133.206	32.130	45
1 Dec. 1928	7.293	38.726	100.448	46.823	50
3 Dec. 1927	12.462	24.309	121.310	31.819	51
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa. ²⁾ Basis $\frac{2}{5}$ metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.¹⁾

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
27 Nov. 1929	135.382	354.557	40.155	15.264	17.880
20 " 1929	132.831	355.087	37.017	8.108	21.844
13 " 1929	132.771	358.108	33.821	9.210	19.275
6 " 1929	132.266	358.404	32.859	6.754	19.816
30 Oct. 1929	132.142	358.520	32.197	5.891	20.232
23 " 1929	133.021	357.387	34.439	4.200	20.441
28 Nov. 1928	159.846	367.001	52.088	13.586	20.215
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ²⁾
			Bankers	Other Accounts		
27 Nov. '29	57.704	17.433	58.219	38.200	40.825	35 $\frac{11}{16}$
20 " '29	62.499	15.340	58.545	38.545	37.744	33 $\frac{1}{2}$
13 " '29	66.835	15.785	54.705	41.755	34.663	30 $\frac{11}{16}$
6 " '29	67.172	9.527	61.621	38.747	33.862	30 $\frac{11}{16}$
30 Oct. '29	68.852	14.384	58.106	38.125	33.322	30 $\frac{1}{8}$
23 " '29	69.462	15.788	59.111	37.137	35.634	31 $\frac{1}{2}$
28 Nov. '28	52.180	21.452	62.379	37.185	52.845	43 $\frac{1}{8}$
22 Juli '14	11.005	13.736		42.185	29.297	52

¹⁾ Zie voor wijzigingen in de bankstaat de toelichting op blz. 1080 en 1081. ²⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud ¹⁾	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarr. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot a.d. Staat
22 Nov. '29	40.618	179	7.127	28.340	18.714	2.499	3.200
15 " '29	40.540	162	7.137	27.565	18.709	2.618	3.200
8 " '29	40.298	157	7.312	28.540	18.707	2.658	3.200
31 Oct. '29	40.051	144	7.220	27.342	18.705	2.594	3.200
23 Nov. '28	31.214	732	13.609	23.652	18.851	2.123	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ²⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-culleren
22 Nov. '29	5.612	1.552	66.243	8.255	5.509	7.767
15 " '29	5.612	2.032	66.583	8.258	5.899	7.104
8 " '29	5.612	1.667	67.100	7.672	5.813	7.539
31 Oct. '29	5.612	3.655	68.267	7.183	6.190	6.681
23 Nov. '28	5.930	1.237	60.999	8.014	5.022	7.032
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Bij de stabilisatie is de goudvoorraad gewaardeerd volgens de nieuwe waarde van den franc. ²⁾ Sluippost activa.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

3 December 1929.

De stemming voor tarwe was in de afgelopen week vast en er bestond goede vraag, vooral voor spoedig leverbare en disponibile partijen. Belangrijke contracten werden afgesloten tot prijzen, welke dagelijks konden worden verhoogd in overeenstemming met die aan de termijnmarkten in Noord- en Zuid-Amerika, welke geregeld hooger sloten. Vooral richtte zich de vraag naar spoedig verwachte partijen Plata tarwe, welke op de meeste dagen nog rijkelijk werd aangeboden, terwijl ook van den in Liverpool liggenden voorraad naar het Continent werd verkocht. In Duitschland bestond goede vraag voor binnenlandsche tarwe tot stijgende prijzen, tengevolge van de verlenging van het voorschrift om 50 pCt. binnenlandsche tarwe te gebruiken bij de meelfabricage. Buitenlandsche tarwe was in Duitschland gevraagd en flinke hoeveelheden werden daarheen verkocht in verband met de door de Deutsche regering voorgestelde steunactie voor rogge, waarbij het invoerrecht op tarwe aanmerkelijk zal worden verhoogd. De voorstellen van de Deutsche regering zijn nog niet in behandeling genomen, doch het wordt zeer waarschijnlijk geacht, dat zij zullen worden aangenomen en importeurs voorzien zich van voorraden, welke de Deutsche tolgrens zullen kunnen passeeren vóór den datum, waarop bij aanneming der regeeringsvoorstellen de verhooging van het invoerrecht zal ingaan. Tegen het einde der week is de vraag geluwd, ten deele omdat de meest gezochte soorten Plata-tarwe weinig meer werden aangeboden en anderdeels, omdat koopers na hun groote inkoop wenschten te pauseeren. In Frankrijk was de stemming voor tarwe kalmer en ondergingen prijzen weinig verandering tengevolge van het groote aanbod van binnenlandsche tarwe en den beperkten invloed, welchen de koersen aan buitenlandsche markten op de Fransche tarwemarkt hebben. Houders van binnenlandsche tarwe in Frankrijk hebben het verlangen te kennen gegeven om den uitvoer van Fransche tarwe mogelijk te maken door een systeem van „Einfuhrscheine“, zooals in Duitschland geldig is, doch het schijnt, dat de regering niet geneigd is daartoe over te gaan, daar zij vreest daardoor te veel harer inkomsten uit invoerrechten te zullen missen. In Amerika verwacht men een prijsverhoging van de verbeterde vraag in Europa en telkens wanneer die vraag toeneemt, stijgen de koersen aan de termijnmarkten te Chicago en te Winnipeg. Dit is ook in de vorige week geschied en bijna dagelijks trad een verbetering in. De December-termijn te Chicago steeg sedert de vorige week 5 $\frac{1}{2}$ dollarcenten per 60 lbs., de Maart-termijn sloot 5 dollarcenten hooger. Voor Winnipeg bedroeg de verhoging voor December 5 $\frac{1}{4}$ dollarcenten per 60 lbs. De verschepingen van tarwe uit de Vereenigde Staten en Canada waren, hoewel kleiner dan in de vorige week, vrij aanzienlijk grooter dan gedurende de laatste weken het geval was. De zichtbare voorraden in Noord-Amerika zijn mede door deze grotere verschepingen afgenomen met ongeveer 3 miljoen bushels in de Vereenigde Staten en $\frac{1}{2}$ miljoen bushels in Canada. Zoolang de goedkoopere Argentijnsche tarwe gekocht kan worden, zal men er in Europa niet toe overgaan groote hoeveelheden Noord-Amerikaansche tarwe te koopen, waarvoor hogere prijzen worden gevraagd dan voor Plata-tarwe. Het is nu de vraag, of Argentinië in staat zal zijn van den ouden oogst nog voldoende tarwe uit te voeren om in de Europeesche behoefte te voorzien tot de nieuwe oogst verscheept wordt. Gedurende de laatste weken zijn de verschepingen aanmerkelijk kleiner geworden en gedeeltelijk nog geschied ten koste van den zichtbaren voorraad. Wat den nieuwen oogst in Argentinië betreft, in de Noordelijke provincies is men druk bezig met het snijden en verder naar het Zuiden heeft men daarmede een begin gemaakt. Over de vermoedelijke opbrengst worden zeer uiteenlopende schattingen gepubliceerd en het schijnt, dat bij de onregelmatige uitkomsten, betrouwbare cijfers uiterst moeilijk te krijgen zijn. Een ding is zeker en wel, dat de opbrengst aanmerkelijk kleiner zal zijn dan in het vorige jaar. Gedurende de laatste dagen worden meerdere klachten gehoord over het optreden van roest. Van verschillende zijden worden deze berichten als overdreven beschouwd, omdat het grootste gedeelte van de te velde staande tarwe reeds te ver ontwikkeld is dan dat roest nog nadeelige gevolgen zou kunnen hebben. Het zou dus alleen de laat gezaaide tarwe kunnen zijn, welke nadeelige gevolgen van roest zou kunnen ondervinden. Berichten over kleine opbrengsten en over roest hebben ertoe meegewerkt de stemming aan de termijnmarkten van Noord- en Zuid-Amerika vaster te doen worden. In Buenos Aires waren de prijzen voor December en voor Februari 35 cents per 100 KG. hooger. Te Rosario bedroeg de verhoging

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	24/30 Nov. 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	24/30 Nov. 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	1929	1928
Tarwe	40.814	1.517.561	2.024.114	573	103.961	61.543	1.621.522	2.085.657
Rogge	3.602	188.104	191.679	500	1.908	—	190.012	191.679
Boekweit.....	157	18.532	15.459	—	1.075	—	19.607	15.459
Maïs	22.926	765.927	951.985	12.416	187.536	204.733	953.463	1.156.718
Gerst	14.100	468.623	504.041	304	9.749	14.481	478.372	518.522
Haver	3.781	197.915	181.385	—	2.994	715	200.909	182.100
Lijnzaad	1.890	134.235	189.677	292	275.016	352.486	409.251	542.163
Lijnkoek	3.176	212.427	180.213	—	600	1.184	213.027	181.397
Tarwemeel	727	76.466	100.583	182	26.437	34.841	102.903	135.424
Andere meelsoorten	496	20.750	11.566	—	—	—	20.750	11.566

voor December 60 cents en voor Februari 35 cents per 100 KG. In Australië zijn de weersomstandigheden gunstig voor het binnenhalen van den oogst, waarmede men druk bezig is in de vroege districten. Over de resultaten is men niet ontevreden en de vooruitzichten luiden weder iets gunstiger dan nog kort geleden het geval was. De resultaten van den oogst in Europa schijnen beter te zijn dan vroeger in het seizoen werd verondersteld en het totaal van de opbrengst in Europa, buiten Rusland, wordt nu becijferd op 179.320.000 quarters tegen een opbrengst in het vorige jaar van 175.089.000 quarters. Deze vermeerdering is hoofdzakelijk een gevolg van de grootere opbrengsten dan eerst werden verwacht in Frankrijk, Zuid-Slavië en Tsjecho-Slowakije. Over winter-tarwe in Noord-Amerika blijven de berichten gunstig. Er is voldoende vocht in den grond aanwezig, alleen wordt geklaagd over droogte in Californië. Van koud weder gedurende de afgelopen week werden geen nadelige gevolgen ondervonden.

Ook voor rogge zijn de prijzen aan de termijnmarkt te Chicago gedurende de afgelopen week gestegen uit sympathie met tarwe. De December termijn sloot 2½ dollar-cents per 56 lbs. hooger. Amerikaansche rogge wordt op het oogenblik echter niet naar Europa uitgevoerd, niettegenstaande de prijzen voor Europeesche roggesoorten zijn gestegen, nadat de plannen van de steunactie der Duitse regeering bekend waren gemaakt. Gedurende de afgelopen week heeft geen verdere prijsverhoging voor Duitse rogge plaats gevonden en zijn op sommige dagen door de tweede hand zelfs weder iets lagere prijzen geaccepteerd geworden, terwijl de omzetten in de afgelopen week beperkt bleven. Dit was ook het geval met andere Europeesche roggesoorten, waarvoor geen groote belangstelling bestond.

De prijzen voor maïs zijn niet in navolging van die voor tarwe gestegen. De stemming voor maïs was integendeel verre van levendig en de prijzen zijn verschillende guldens per last gedaald. Op sommige dagen verbeterde de stemming eenigszins, doch van langen duur was de verbetering niet en er trad weder een verlaging in. De verscheppingen waren in de vorige week grooter, zoowel uit Argentinië als uit Zuid-Afrika en van den Donau. Vooral van de laatste soort is het aanbod grooter geworden en zijn verkoopers dringend aan de markt gekomen met stoomende partijen, terwijl in het begin der afgelopen week nog verschillende contracten werden teruggekocht, is sedert weder de eerste hand aan de markt gekomen. Het is aan den Donau kouder geworden na een periode van zacht en vochtig weer, welke het verscheppen van maïs gevaarlijk maakte. Verschillende partijen zijn in West-Europeesche havens aangekomen en de kwaliteit gaf over het algemeen wel reden

tot tevredenheid, hoewel ze niet in alle gevallen zoo mooi was als na den drogen zomer en de optimistische berichten verwacht werd. De aanvoeren in de aflaghavens van den Donau nemen in omvang toe en, wanneer de weersomstandigheden gunstig blijven, kunnen binnenkort grootere verscheppingen worden verwacht. De vraag in Europa bepaalt zich in hoofdzaak tot aangekomen en spoedig verwachte partijen, welke het meest gedrukt zijn en welke verkocht moeten worden tot lagere prijzen dan waarvoor de verder verwijderde posities te koop zijn. De consumptievraag is echter niet groot en op de meeste dagen waren de omzetten beperkt. De prijzen aan de termijnmarkt te Buenos Aires stegen in het begin der afgelopen week eenigszins, doch later ging de verhooging weer verloren, zoodat het slot onveranderd was in vergelijking met de vorige week. Te Rosario was het prijsverloop gelijk aan dat van Buenos Aires. De prijzen sloten ook daar onveranderd voor December. Afladers blijven geregeld aan de markt met maïs van den nieuwen oogst. In verband met droog weer zijn de prijzen voor afladingen van den nieuwen oogst verhoogd, doch koopers vonden geen aanleiding deze te betalen. Veel belangstelling hebben deze aanbiedingen van den nieuwen oogst nog niet kunnen wekken.

De prijzen voor Donau gerst zijn, in verband met de lusteloze stemming voor de meeste voedergranen ook gedaald, vooral voor latere verschepping. Voor spoedige posities, welke in Duitschland zullen kunnen worden ingevoerd vóór verhooging der invoerrechten bij aanneming van de tariefvoorstellen der Duitse regeering, wordt op het oogenblik zelfs een premie betaald boven latere verschepping. Roemenië gaat voort op ruime schaal gerst uit te voeren, welke voor een groot gedeelte Duitschland tot bestemming heeft. Ook Rusland is met gerst aan de markt tot dezelfde prijzen als die, welke voor Donau-gerst gevraagd worden en heeft op verschillende dagen flinke contracten afgesloten. De verscheppingen van Amerika waren in de afgelopen week klein. De prijzen, welke in de eerste hand voor deze gerstsoort worden gevraagd, zijn te hoog in verhouding tot die van Donau-gerst en de tweede hand was meestal geneigd tot lagere prijzen af te geven. Plata-gerst van den nieuwen oogst, ter verschepping in de eerste maanden van het volgende jaar, wordt geregeld aangeboden, doch de omzetten daarin zijn niet groot.

In de behoefte aan haver wordt nog voor het grootste gedeelte voorzien door Duitse haversoorten, welke in voldoende mate worden aangeboden. Gedurende de afgelopen week was de belangstelling daarvoor niet groot en over het algemeen wachten koopers af. Ook Russische haver en Donau-haver worden geregeld aangeboden, doch in verband

N. V.

INDUSTRIEELLE DISCONTO MAATSCHAPPIJ

AMSTERDAM

LONDEN

BERLIJN

PARIJS

KOPENHAGEN

Maatschappelijk Kapitaal f 25.000.000.—

Volgestort geplaatst en reserves f 13.400.000.—

De Maatschappij financiert de aanschaffing op termijnbetaling van Industrie-machines, Landbouwmachines, Zuivel-installaties, Kantoor- en Winkelmachines, Bedrijfsautomobielen, enz. enz.

met de mindere kwaliteit valt het moeilijk daarvoor koopers te vinden.

SUIKER.

De verschillende suikermarkten bleven ook de afgelopen week onregelmatig gestemd en zonder stimulerende factoren voor de naaste toekomst.

Europa (Engeland) kocht ongeveer 40.000 tons Cuba-suiker van de „Verkoop centrale”, waarschijnlijk voor tamelijk ver verwijderde levering, op basis van Sh. 9/4½ cif, terwijl biedingen op belangrijke posten spoediger leveringen blijkbaar geen interesse konden verwekken; de Verkoopcentrale blijft nog steeds hare vaste houding handhaven.

In Amerika ging zeer weinig om in effectieve suiker, terwijl de noteringen op de termijnmarkt nagenoeg onveranderd bleven en als volgt sloten: Dec. 1.95; Mrt. 2.06; Mei 2.13; Juli 2.20; Sept. 2.25.

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 17.000 tons, de versmeltingen 47.000 tons tegen 60.000 tons in 1928 en de voorraden 619.000 tons tegen 204.000 tons.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1929 Ton	1928 Ton	1927 Ton
Cubaansche prod.	5.156.316	4.037.833	4.508.521
Consumptie	128.723	87.238	139.521
Weekontv. afscheephavens ...	18.668	54.257	34.429
Totaal sedert 1 Jan.	4.762.473	3.750.121	4.179.693
Weekexport	30.777	87.319	67.652
Totale export sedert 1 Jan. ...	4.450.874	3.425.227	3.782.906
Voorraad afscheephavens....	270.974	324.894	396.787
Voorraad binnenland	305.745	200.474	189.307

In Londen was de termijnmarkt de afgelopen week loom gestemd; December likwidaties veroorzaakten verdere koersdaling — ook voor de andere termijnen — tusschen 3¼ d. en 1½ d.

De laatste noteringen op de Ruwsuikermarkt waren als volgt:

Dec. Sh. 7/4½; Mrt. Sh. 7/11¼; Mei Sh. 8/6¼; Aug. Sh. 9/0¼; Dec. Sh. 9/1½.

In Duitsland heeft het Export-Comité den uitvoer toegestaan van 6 pCt. der productie, hetgeen gelijk staat met ongeveer 110.000 tons.

F. O. Licht publiceert voorloopig het totaal zijner derde raming van den Europeeschen bietsuikeroogst als volgt en in vergelijking met zijne tweede raming en den vorigen oogst:

	1929/30		1928/29
	3e Raming	2e Raming	Oogst
Totaal Europa z/Rusland	7.039.000	6.889.000	7.021.327 t.
Rusland	1.200.000	1.285.000	1.446.000 „
Tot. Europa incl/Rusland	8.239.000	8.174.000	8.467.327 t.

Op Java verkocht de V.I.S.P. 500 tons Hoofdsuiker uit oogst 1929 tot den prijs van f 11.50. De stemming op de markt voor tweedehands suiker was flauw en prijzen brokelden ietwat af; de laatste noteringen waren: Sup. ready en Dec. f 12.18½; Jan. en Febr. f 12.37½; Hoofdsuiker ready f 11.37½.

Ook hier te lande liep de prijs voor Dec.-termijn aan het begin der week wegens likwidaties terug, terwijl ook de verdere maanden ten slotte volgden. De markt sloot kalm op f 12 voor Dec., f 12½ voor Mei en f 13½ voor Aug., alles verkoopers, terwijl koopers f ½ lager boden. De omzet was slechts klein en bedroeg 1650 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons.
Manchester, d.d. 27 November 1929.

De markt voor Amerikaanse katoen is de afgelopen week tamelijk vast geweest. Het Ginners' rapport, dat Donderdag jl. gepubliceerd werd, vermeldde 11.898.000 balen, tegen 10.889.000 balen met het laatste rapport en 11.321.000 balen een jaar geleden. Dit cijfer werd algemeen verwacht; ofschoon er wat beter verkocht werd; onderging de markt weinig verandering. Gisteren was New-York wat teruggevoelen, en Liverpool opent heden 6 tot 8 punten lager. Wat Egyptische katoen betreft, zijn prijzen ook wat lager. Tegen 15.10 op Woensdag jl., noteerde F.G.F. Sakellaridis gisteren 14.75.

De markt voor garen van Amerikaanse katoen is rustig. De officieele cijfers voor verkoopen gedurende de eerste beide weken van November toonen echter aan, dat er in alle soorten behoorlijk verkocht is, zoowel in ketting- en inslag-garens als wat ring-boomen betreft. Beweerd wordt, dat de

totale verkoopen wel 100 pCt. meer bedragen hebben dan de verminderde productie, hetwelk zelfs meer dan 80 pCt. van normaal is en daarbij doet het aangenaam aan te hooren, dat, waar de wekelijkse afleveringen lager zijn dan de quanti, welke verkocht zijn, de geheele verminderde productie van twee weken practisch in consumptie is gegaan. De verkoopen van gisteren beperkten zich hoofdzakelijk tot kleine partijen. Gedurende de sluitingsdagen van de vorige week ging er wat meer om in Egyptische soorten. Enkele gebruikers schijnen tot de slotsom te zijn gekomen, dat bij de tegenwoordige prijzen van het ruwe product, zijtgeen gevaar kunnen loopen met orders uit handen te geven en in enkeldraads voor poplins werd dan ook nogal wat afgesloten. Gisteren echter, toen er voor ketting- en inslag-garens veel vraag bestond, waren de geboden prijzen in de meeste gevallen te laag om geaccepteerd te kunnen worden.

De doekmarkt is in overeenstemming met de garenmarkt. De handel is kalm en koopers toonen voor het meerendeel weinig belangstelling. In enkele gevallen, waarin men de markt als gunstig meende te kunnen beschouwen, is er nog wat gedaan. Aanvragen van overzee leiden over het algemeen niet tot zaken. Eng.-Indië in het bijzonder laat in den steek en heeft niet gereageerd op de vastere stemming van de laatste beide weken. De algemeene toon is echter moed-gevend en met een kleinen ruggesteun van de prijzen van ruwe katoen, zijn prijzen over het geheel genomen wat vaster. Men wacht thans op „de dingen die komen zullen” voor en aler men iets met zekerheid kan zeggen omtrent de algemeene positie.

Liverpoolnoteringen	Oost. koersen	19 Nov.	26 Nov.
20 Nov. 27 Nov.	T.T. op Br.-Indië	1/5 7/8	1/5 7/8
F.G.F. Sakellaridis 15.10 14.65	T.T. op Hongkong	1/9 5/8	1/8 3/4
G.F. No. 1 Oomra 6.05 5.95	T.T. op Shanghai	2/3 1/8	2/2 7/8

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaanse havens.
(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '29	Overeenkomstige periode	
	tot 22 Nov. '29	1928	1927
Ontvangsten Gulf-Havens.	5412	5348	5033
„ Atlant.Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	581	675	401
„ „t Vasteland etc.	1869	1989	2099
„ „ Japan.....	479	634	464

Voorraden.
(In duizendtallen balen).

	22 Nov. '29	Overeenkomstig tijdstip	
		1928	1927
Amerik. havens.....	2496	2223	2581
Binnenland	1441	1153	1307
New York	95	9	215
New Orleans	505	309	457
Liverpool	267	393	615

KOFFIE.

Ook deze week was de stemming kalm op regelmatig lager afkomende kost- en vracht-aanbiedingen van Santos. Deze soort heeft gedurende het geheele jaar tengevolge van de manipulaties van het Verdedigings-Instituut te Sao Paulo veel te hoog gestaan tegenover alle andere koffie's en thans kunnen de exporteurs aldaar, nu het zoo lang gevolgde systeem van prijsophouding blijkt te falen, niet anders doen dan trachten koopers uit hun tent te lokken door het zenden van steeds lager gestelde aanbiedingen. De daling bedroeg deze week 4/- à 5/- per cwt., doch Rio koffie, die in verhouding beduidend lager stond dan Santos, liep slechts 1/- terug.

Ook aan de termijnmarkten liepen de noteringen deze week nog iets terug. Aan de Rotterdamse markt zijn zij bij het afsluiten van dit Overzicht dooreengenomen ongeveer ½ ct. per ½ KG. lager dan een week geleden.

Eindelijk is dan toch bekend geworden, dat de veelbesproken leening van £ 2 miljoen door den Staat Sao Paulo te Londen is ondergebracht. De conditiën, waarop dit bedrag is verstrekt, zijn niet volledig bekend geworden, doch het is hoogstwaarschijnlijk, dat zij in hoofdzaak overeenkomen met wat daaromtrent in het vorig Overzicht is medegedeeld, zij het ook, dat van consignatie der verpande hoeveelheid koffie ditmaal niets wordt gemeld. Wel wordt beweerd, dat de Regeering van Sao Paulo zich verbonden heeft om de dagelijksche aanvoeren uit het binnenland naar de haven van Santos te verhoogen en om verdere plannen uit te werken, teneinde de geleidelijke liquidatie van de groote-binnenlandsche voorraden te vergemakkelijken. De

bedoeling van dit laatste is duidelijk en dat de toestand niet gezond kan worden zoolang de geweldige voorraden, in het binnenland van Brazilië opgehoopt, blijven bestaan, zal wel niemand tegenspreken, doch hoe men zich aldaar voorstelt den geleidelijken verkoop dier voorraden te vergemakkelijken, dus te bespoedigen, is minder te begrijpen. Die bespoediging zou alleen kunnen bevorderd worden door vergroting van den afzet van het Braziliaansche product, doch vast staat:

1c. dat de wereld nu eenmaal ook van koffie niet meer kan gebruiken dan zij noodig heeft;

2e. dat de Braziliaansche soorten niet in de plaats kunnen treden van de gewasschen Centraal-Amerikaansche en soortgelijke koffie's (het grootste gedeelte der Milds), die voor de samenstelling der fijnere mélanges onontbeerlijk zijn;

3c. dat elk jaar weder een nieuwe oogst afkomt en dat die tengevolge van de uitbreiding, welke de aanplant in de laatste jaren overal heeft ondergaan, bij normale weersomstandigheden meer oplevert dan het wereldverbruik voorloopig noodig heeft.

Vermindering van de productie zou dus noodig zijn, doch deze kan alleen verwacht worden van lage, niet meer loonnende prijzen. Aangezien koffie echter ongeveer 70 pCt. vormt van den geheelen Braziliaanschen uitvoer, zou een daling van de prijzen tot onder de productiekosten een ramp zijn voor het land en het ligt dan ook voor de hand, dat aldaar allereerst gezocht wordt naar middelen om den kostprijs te drukken. Verschillende berichtgevers melden reeds, dat de planters de arbeidsloozen beduidend willen verlagen, waartegenover de arbeiders dan het recht zouden krijgen enkele andere producten op de plantages in het klein voor eigen rekening te telen. Natuurlijk zou ook een verbod van nieuwen aanplant invloed op de productie kunnen uitoefenen, doch het duidelijk, dat dit middel onder de gegeven omstandigheden eerst over eenige jaren uitwerking van betekenis zou beginnen te hebben. En wat dan verder nog meehelpen kan, zou zijn: toeneming van het verbruik. Dat die bij lage prijzen allicht grooter zou zijn dan in de laatste jaren bij hooge prijzen het geval is geweest, is te verwachten, doch zelfs dan zou bij den enormen omvang der voorraden dit middel ook slechts langzaam werkend kunnen zijn.

Nederlandsch-Indië was met de verschillende Robusta-soorten deze week nog altijd niet lager. De vraagprijzen van enkele soorten zijn zelfs eer iets hooger. Tot zaken in de eerste hand kwam het dan ook niet.

Aan de loco-markt bleef de officieele notering van Superior Santos onveranderd 48 ct. per ½ KG. en die van Robusta 40 ct.

Aan de Rotterdamse termijumarkt waren de noteringen 3 dezer des vóormiddags: December 24½ c., Maart 24¼ c., Mei 24½ c., September 24½ c., December 24½ c.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 61/- à 64/- per cwt. en van dito-Prime ongeveer 66/- à 69/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 44/- à 45/6.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, December-verscheping, 29¼ ct.; Benkoelen Robusta, December-verscheping, 29¼ ct.; Mandheling Robusta, December-verscheping, 30½ ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, December-verscheping, 37 ct., alles per ½ KG., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Dec.	Maart	Mei	Sept.
2 Dec.	\$ 8,95	\$ 8,60	\$ 8,45	\$ 8,40
25 Nov.	" 8,85	" 8,75	" 8,55	8,54
18 "	" 8,40	" 8,35	" 8,25	8,28
11 "	" 8,78	" 8,63	" 8,58	8,50

Rotterdam, 3 December 1929.

THEE.

De stemming op de theemarkt was in de afgelopen week eenigszins verdeeld. In Londen was de markt vaster; in Amsterdam op 28 November eerder aan den flauwen kant. De prijzen waren daar van 1—4 cts. beneden het niveau der vorige veiling, welke 14 dagen tevoren werd gehouden, gedurende welken tijd de Londensche markt vrij belangrijk lagere prijzen te zien had gegeven.

De middenprijzen waren te Amsterdam voor Java-thee 71¼ (69¼) en voor Sumatra 60¼ (63½) cts., terwijl het totaal-gemiddelde 66¼ cts. bedroeg, hetgeen slechts ½ cts. lager is dan de vorige veiling.

Het marktbericht van de Vereeniging voor de Thee-cultuur in Nederlandsch-Indië schrijft dit toe aan het feit, dat er verhoudingsgewijze veel goede en superieure merken werden aangeboden.

Dit jaar zal nog één veiling te Amsterdam worden ge-

STATISTISCH OVERZICHT

Jaargemidd.	TARWE HardWinter No. 2 loco Rotterdam/ Amsterdam per 100 K.G.		ROGGE American No. 2) loco Rotterdam per 100 K.G.		MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 K.G.		GERST Amer. No. 2) loco Rotterdam per 2000 K.G.		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 K.G.		STEENKOLEN Westfaalsche/ Hollandsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 K.G.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m 33.90 Bè s.g. per barrel		IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesbrough per Eng. ton		KOPER Standaard, Locoprijzen Londen per Eng. ton	
	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	Sh.	%	£	%
1925	17,20	100,0	13,07 ⁵	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	10,80	100,0	1,68	100,0	73/-	100,0	62.1/6	100,0
" 1926	15,90	92,4	11,75	89,9	174,25	75,3	196,75	83,4	360,50	77,9	17,90	165,7	1,89	112,5	86/6	118,5	58.1/-	93,5
Januari 1927	15,22 ⁵	88,5	12,50	95,6	165,00	71,3	222,25	94,2	362,50	78,4	13,35	123,7	1,75	104,2	85/6	117,3	55.7/6	89,2
Februari "	15,22 ⁵	88,5	13,05	99,8	167,00	72,1	230,00	97,5	373,75	80,8	12,10	112,0	1,70	101,2	83/6	114,4	54.16/-	88,3
Maart "	15,05	87,5	12,70	97,1	164,50	71,1	219,25	92,9	354,75	76,7	11,25	104,2	1,26	75,0	81/-	111,0	55.17/-	89,9
April "	14,80	86,0	12,82 ⁵	98,1	173,00	74,8	237,50	100,6	351,50	76,0	11,00	101,9	1,22	72,6	80/-	109,6	55.2/6	88,8
Mei "	15,75	91,6	13,57 ⁵	103,8	172,75	74,6	258,25	109,4	373,75	80,8	10,95	101,4	1,22	72,6	74/-	101,4	54.14/-	81
Juni "	15,60	90,7	13,20	101,0	175,25	75,8	246,00	104,2	372,75	80,6	11,00	101,9	1,22	72,6	70/-	95,9	54.2/6	87,2
Juli "	15,10	87,8	12,05	92,2	171,50	74,1	235,75	99,9	367,75	79,5	11,10	102,8	1,22	72,6	70/-	95,9	53.19/-	86,9
Augustus "	14,87 ⁵	86,5	11,45	87,6	178,50	77,1	252,50	107,0	368,25	79,6	11,05	102,3	1,22	72,6	69/-	94,5	55.5/6	89,0
September "	14,70	85,5	12,15	92,9	179,50	77,5	233,25	98,8	369,50	79,9	10,90	100,9	1,22	72,6	65/-	89,0	54.13/-	88,0
October "	13,72 ⁵	79,8	11,45	87,6	178,75	77,2	230,50	97,7	359,00	77,6	10,90	100,9	1,22	72,6	65/-	89,0	55.5/-	89,0
November "	13,45	78,2	12,12 ⁵	92,7	184,75	79,8	233,25	98,8	349,75	75,6	10,65	98,6	1,22	72,6	65/-	89,0	59.1/-	95,1
December "	13,40	77,9	12,57 ⁵	96,2	201,00	86,8	246,25	104,3	348,25	75,3	10,60	98,1	1,22	72,6	65/-	89,0	60.2/-	96,8
Januari 1928	13,50	78,5	12,70	97,1	207,50	89,6	247,75	105,0	361,00	78,0	10,30	95,4	1,22	72,6	65/-	89,0	62.-	99,9
Februari "	13,80	80,2	12,87 ⁵	98,5	226,50	97,8	243,75	103,3	361,00	78,0	10,00	92,6	1,21	72,0	65/-	89,0	61.12/-	99,2
Maart "	14,60	84,9	14,00	107,1	240,75	104,0	255,75	108,4	350,75	75,8	9,95	92,1	1,19	70,8	65/6	89,7	61.3/6	98,6
April "	15,30	88,9	14,97 ⁵	114,5	239,50	103,5	261,00	110,6	358,25	77,5	10,05	93,1	1,19	70,8	66/-	90,4	61.14/6	99,4
Mei "	15,30	88,9	15,47 ⁵	118,4	238,50	103,0	260,75	110,5	372,00	80,4	10,60	98,1	1,19	70,8	66/-	90,4	62.15/-	101,1
Juni "	14,37 ⁵	83,6	14,27 ⁵	109,2	234,00	101,0	252,50	107,0	365,25	79,0	10,10	93,5	1,19	70,8	66/-	90,4	63.17/-	102,9
Juli "	14,25	82,8	13,07 ⁵	100,0	246,75	106,6	241,00	102,1	359,75	77,8	10,10	93,5	1,19	70,8	66/-	90,4	62.18/-	101,3
Augustus "	12,00	69,8	12,62 ⁵	96,6	214,75	92,8	226,75	96,1	350,75	75,8	10,05	93,1	1,21	72,0	66/-	90,4	62.10/6	100,7
September "	11,65	67,7	11,57 ⁵	88,5	198,75	85,9	198,25	84,0	350,75	75,8	10,00	92,6	1,21	72,0	66/-	90,4	63.8/-	102,1
October "	12,27 ⁵	71,4	12,27	93,8	218,50	94,4	189,50	80,3	366,00	79,1	9,95	92,1	1,19	70,8	66/-	90,4	65.12/-	105,7
November "	12,32 ⁵	71,7	12,07 ⁵	92,4	227,25	98,2	185,50	78,6	386,25	83,5	10,20	94,4	1,18	70,2	66/-	90,4	67.18/-	109,4
December "	12,30	71,5	11,90	91,0	220,25	95,1	180,50	76,5	373,75	80,8	10,10	93,5	1,18	70,2	66/-	90,4	70.3/-	113,0
Januari 1929	12,35	71,8	12,20	93,3	231,50	100,0	194,25	82,3	365,00	78,9	10,10	93,5	1,16	69,0	66/-	90,4	75.10/6	121,7
Februari "	12,72 ⁵	74,0	12,65	96,7	236,00	101,9	194,75	82,5	357,25	77,2	12,90	119,4	1,11	66,1	66/6	91,1	78.-	125,7
Maart "	12,65	73,5	12,62 ⁵	96,6	233,00	100,6	191,75	81,3	359,00	77,6	12,00	111,1	1,11	66,1	67/-	91,8	89.8/-	144,0
April "	11,22 ⁵	70,5	11,62 ⁵	88,9	218,00	94,1	185,25	78,5	373,25	80,7	11,05	102,3	1,11	66,1	68/-	93,2	82.17/6	133,5
Mei "	11,12 ⁵	64,1	10,57 ⁵	80,9	198,25	85,6	177,50	75,2	363,50	78,6	11,15	103,3	1,16	69,0	69/6	95,2	75.4/6	121,2
Juni "	10,87 ⁵	63,2	10,20	78,0	193,50	83,6	171,25	72,6	355,25	76,8	11,25	104,2	1,30	77,4	71/-	97,3	74.11/-	120,1
Juli "	12,80	74,3	11,20	85,6	218,50	94,4	192,50	81,0	415,50	89,8	11,25	104,2	1,30	77,4	72/6	99,3	72.12/6	117,0
Augustus "	13,12 ⁵	76,3	10,75	82,2	202,50	87,5	182,75	77,4	452,50	97,8	11,25	104,2	1,30	77,4	72/6	99,3	73.17/-	119,0
September "	12,62 ⁵	73,4	10,20	78,0	191,00	82,5	172,00	72,9	506,75	109,6	11,40	105,6	1,30	77,4	72/6	99,3	74.19/-	120,7
October "	12,10	70,4	9,87 ⁵	75,6	185,00	79,9	168,00	71,2	516,50	111,7	11,25	104,2	1,30	77,4	72/6	99,3	72.16/-	117,3
November "	11,77 ⁵	68,5	9,20	70,4	174,00	75,2	164,75	69,8	483,25	104,5	11,33	105,1	1,30	77,4	72/6	99,3	70.5/-	113,2
2 December "	12,90	75,0	9,50	72,7	173,00	74,7	164,00	69,5	500,00	108,1	11,75	108,8	1,30	77,4	72/6	99,3	68.10/-	110,4

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nummers van 8 en 15 Augustus 1928 (No. 658 en 659) pag. 689/90 en 709. 2) = Western vóór de invoering van * Manitoba No. 3. † Zuid-Russische.

houden en wel op 12 dezer, terwijl daarin ca. 12.000 kisten zullen worden aangeboden.

De betere stemming te Londen valt misschien toe te schrijven aan het feit, dat de Britsch-Indische en Ceylon theeplanters maatregelen beramen voor een restrictie van den oogst, variërende van 5 tot 15 pCt., tot deelneming aan welk plan ook de Ned.-Indische thee-ondernemingen schijnen te zijn uitgenoodigd.

Bovendien zijn er onderhandelingen gaande over den verkoop aan Rusland van circa 15 miljoen lbs. thee, hetgeen een welkome, doch niettemin geringe afneming der groote voorraden tengevolge zou kunnen hebben.

De thee-uitvoer van Zuidelijk Britsch-Indië over October bedroeg 3.772.000 lbs. (3.566.000), zoodat gedurende Januari/October werden geoogst 43.788.000 lbs. (41.305.000).

Amsterdam, 2 December 1929.

STEENKOLEN.

Volgens verklaring van de Engelsche Regeering schijnt er een compromis op komst tusschen de mineigenaars en de mijnwerkers, zonder dat legislatief behoeft te worden ingegrepen. Ook is gezegd van regeeringszijde, dat het mogelijk moet zijn, den mijnwerkers 8 uur loon per dag te betalen voor 7½ uur arbeid, zonder dat het noodig zou zijn de verkoopprijzen te verhoogden. Ingewijden zijn benieuwd te zien hoe de Regeering dit wil klaarspelen. Intusschen is in Engeland zoowel als in Westfalen en Holland en feitelijk overal in dit werelddeel de stemming op de kolenmarkt vast.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde	f 11.75
Durham Ongezeefde	12.—
Cardiff 2/3 large 1/3 smalls	13.50
Schotsche gezeefde (Prime Lothians)	11.25
Yorkshire gewasschen Singles	11.75
Westfaalsche Veförder	13.35
" Vlamstukken I	14.50
" Smeenootjes	14.—
" Gasvlamförder	13.25
" Gietcokes	17.25
Hollandsche Eierbriketten	16.50

alles per ton van 1000 KG. franco station Rotterdam/Amsterdam.

Ongezeefde bunkercolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 11.75.

Markt prijsboudend.

IJZER.

Hoewel de Belgische ruwijzermarkt nog steeds kalm is, wordt de stemming over 't algemeen bevredigend genoemd. Met betrekking tot de Fransche markt wordt nog steeds van een flinken afzet gewaagd. De Clevelandmarkt wordt gekenmerkt door het feit, dat de verbruiker zich bij voortdurend terughoudend betoont.

Het Comptoir belge heeft den binnenlandschen prijs voor gieterij-ijzer met 5 frs. verhoogd. De exportprijzen van het Westeuropeesche gieterij-ijzerkartel zijn voor de Continentale landen tot einde Januari en voor de overzeesche landen tot einde Maart gehandhaafd. Het O.S.F.M. (Frankrijk) verkooft voor December tegen onveranderde prijzen en voorwaarden.

De staalmarkt had, na de opleving tengevolge van het besluit van het Internationale Ruwstaalkartel om de productie in November en December te verminderen, in de laatste 14 dagen een onbevredigend verloop. Onder den invloed van de baissesstemming besloten de producenten voor staafijzer bij onderlinge afspraak een minimum verkoopprijs van 105 sh. per Eng. ton fob. Antwerpen vast te stellen.

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

Graan van Noord-Amerika. Deze markt was wederom teleurstellend. Voor de drie thans op de St. Laurence liggende booten was het hoogste in uitzicht gestelde cijfer \$ 0.10 voor zwaar graan naar Antwerpen of Rotterdam, respectievelijk \$ 0.14 naar de Middellandsche Zee. Van de *Northern Range* werd 1/9 per qtr. naar U.K. voor begin December laden genomen, terwijl van de *Gulf* een December/Januari boot van 33.000 qtrs. tegen 2/6 naar U.K. met de optie Antwerpen of Rotterdam tegen 2/3 afgesloten werd, hetgeen waarschijnlijk kan worden herhaald. Verder werd van de *Gulf* nog een boot van 7000 ton maximum naar Griekenland bevracht tegen het betreffende goede vrachtcijfer van 4/- per qtr. voor eerste helft December laden.

Noord-Pacific. Van Vancouver zijn nog geen volle ladingen verkrijgbaar. De eenige mogelijkheid een boot te plaatsen bestaat van Portland of Puget Sound naar U.K./Continent tegen 22/6, misschien 23/6 voor begin December laden.

La Plata. Deze markt heeft zich gelukkig weer gedeeltelijk hersteld. Er is vraag naar December tonnage en de vrachten zijn daardoor snel opgelopen. Voor handige boo-

WAN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

TIN locoprijzen Londen per Eng. ton		KATOEN for Middling locoprijzen New York per lb.		WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		WOL gekamde Australische, Crossbred Colonial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		RUBBER ⁴⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal- suiker loco R'dam/A'dam. per 100 K.G.		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per ½ K.G.		THEE Aff. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Suma- trathee p. ½ K.G.		Indexcijfer v/h. Centr. B. v. d. Stat., herleid van 1913 = 100 tot 1925 = 100		Indexcijfer van The Economist, herleid 1927 = 100 tot 1925 = 100	
£	%	\$ cts.	%	pence	%	pence	%	Sh.	%	fl.	%	cts.	%	cts.	%	100,0	%	100,0	%
261.17/-	100,0	23,25	100,0	55,00	100,0	29,50	100,0	2/11,625	100,0	18,75	100,0	61,375	100,0	84,5	100,0	100,0		100,0	
290.17/6	111,1	17,55	75,5	47,25	85,9	24,75	83,9	2/-	67,4	17,50	93,3	55,375	90,2	94,25	111,5	93,2		92,9	
299.13/6	114,4	13,45	57,5	45,00	81,8	25,25	85,6	1/7,375	54,4	22,00	117,3	50	81,5	71	84,0	93,5		88,9	
309.8/6	118,2	14,15	60,6	46,25	84,1	26,00	88,1	1/7,125	53,7	21,12 ⁵	112,7	48,75	79,4	71,25	84,3	94,2		89,9	
312.15/-	119,4	14,25	61,3	47,75	86,8	26,50	89,8	1/8,25	56,8	20,62 ⁵	110,0	48	78,2	70	82,8	92,9		89,2	
304.11/-	116,1	14,75	63,4	47,50	86,4	26,25	89,0	1/7,875	55,8	20,25	108,0	48	78,2	72,25	85,5	92,3		88,7	
295.12/-	112,9	16,15	69,5	47,00	85,5	26,00	88,1	1/7,75	55,4	20,25	108,0	47	76,6	86,5	102,4	93,5		90,4	
296.9/6	113,2	16,85	72,7	47,25	85,9	26,00	88,1	1/6	50,5	18,37 ⁵	98,0	47	76,6	81,25	96,2	96,1		89,6	
289.15/6	110,7	17,90	77,0	48,50	88,2	26,50	89,8	1/4,75	47,0	18,62 ⁵	99,3	47	76,6	84	99,4	97,4		92,2	
292.-/6	111,5	19,70	84,7	48,50	88,2	26,50	89,8	1/5,25	40,8	18,50	98,7	45,375	73,9	—	—	96,1		90,2	
287.12/6	109,8	22,05	94,4	50,00	90,9	26,50	89,8	1/4,25	45,6	17,87 ⁵	95,3	44,25	72,1	94,5	111,8	96,8		89,1	
264.2/6	100,9	20,65	88,8	50,25	91,4	26,75	90,7	1/4,375	46,0	16,87 ⁵	90,0	45,25	73,7	93	110,1	96,8		88,6	
264.4/6	100,9	20,25	87,1	52,25	95,0	28,50	96,6	1/6,5	51,9	17,25	92,0	46	74,9	96	113,6	97,4		88,9	
266.13/6	101,8	19,70	84,7	51,50	93,6	28,75	97,3	1/7,75	55,4	17,87 ⁵	95,3	46	74,9	89,25	105,6	97,4		88,2	
255.11/-	97,4	19,25	82,8	53,00	96,4	29,75	100,8	1/7,25	54,0	17,37 ⁵	92,7	46	74,9	84,5	100,0	98,7		87,9	
233.10/6	89,2	18,35	78,9	54,75	99,5	31,75	107,6	1/3,75	44,2	16,75	89,3	46	74,9	79,5	94,1	96,8		87,9	
233.17/6	89,3	19,35	83,2	55,00	100,0	33,25	112,5	1/0,75	35,8	16,87 ⁵	90,0	47	76,6	79	93,5	98,1		89,2	
234.6/-	89,5	20,65	88,8	54,50	99,1	33,00	111,9	-9,375	26,3	16,87 ⁵	90,0	47	76,6	74,25	87,9	98,7		90,5	
230.13/-	88,1	21,55	92,7	54,25	98,6	32,25	109,3	-9	25,3	16,62 ⁵	88,7	48,25	78,6	78,25	92,6	98,1		91,2	
218.8/6	83,4	21,35	91,8	55,50	100,9	31,75	107,6	-9,25	26,0	15,75	84,0	49	79,8	73,25	86,7	98,7		89,8	
211.19/-	80,9	21,75	93,5	53,00	96,4	31,25	105,9	-9,25	25,0	15,50	82,7	49,875	81,3	71,25	84,3	95,5		88,2	
211.18/-	80,9	19,30	83,0	51,75	94,1	30,00	101,7	-9,25	26,0	16,00	85,3	51,875	84,5	67,75	80,1	92,9		86,6	
214.7/6	81,9	18,55	79,8	47,00	85,5	29,00	98,3	-8,5	23,9	15,87 ⁵	84,7	52,75	86,0	70,25	83,1	93,5		85,4	
221.19/-	84,8	19,45	83,7	46,25	84,1	27,25	92,4	-8,8	24,7	14,62 ⁵	78,0	53	86,4	73	86,4	94,2		85,1	
232.10/6	88,8	19,90	85,6	47,25	85,9	27,50	93,2	-8,625	24,2	14,00	74,7	53	86,4	75,75	89,6	95,5		85,1	
228.8/-	87,2	20,45	88,0	46,25	84,1	28,00	94,9	-8,5	23,9	13,92 ⁵	74,3	51,75	84,3	76,5	90,5	95,5		84,8	
222.7/6	84,9	20,20	86,9	46,75	85,0	28,75	97,3	-9,875	27,9	13,77 ⁵	73,5	53,125	86,6	77,25	91,4	94,2		84,6	
222.11/-	85,0	20,10	86,5	44,25	80,5	27,75	94,1	1/-	33,7	13,37 ⁵	71,3	54	88,0	74,25	87,9	94,2		85,4	
221.0/6	84,4	21,25	91,4	44,00	80,0	27,50	93,2	1/0,125	34,0	13,50	72,0	54	88,0	72,75	85,1	94,8		85,8	
207.5/6	79,2	20,45	88,0	43,25	78,6	27,25	92,4	-10,5	29,5	13,37 ⁵	71,3	54	88,0	74,25	87,9	92,9		83,9	
197.5/6	75,3	19,40	83,4	41,50	75,5	26,25	89,0	-10,875	30,5	12,25	65,3	54	88,0	73,50	87,0	91,6		81,7	
200.5/-	76,5	18,75	80,6	40,00	72,7	25,75	87,3	-10,625	29,8	12,00	64,0	54	88,0	69,50	82,2	91,0		81,9	
209.5/6	79,9	18,65	80,2	38,75	70,5	24,75	83,9	-11	30,9	13,42 ⁵	71,6	54	88,0	68,50	81,1	91,0		83,7	
210.11/-	80,4	18,60	80,0	37,00	67,3	24,00	81,4	-10,5	29,5	13,00	69,3	53,50	87,2	64	75,6	91,6		83,6	
205.5/6	78,4	18,90	81,3	34,25	62,3	23,75	80,5	-10,125	28,4	13,47 ⁵	71,9	51,75	84,3	64	75,6	91,0		82,0	
188.9/6	72,0	18,45	79,4	32,50	59,1	22,50	76,3	-9,625	27,0	13,30	70,9	48,50	79,0	66	78,1	94,2		80,5	
182.-/6	69,5	17,50	75,3	34,25	62,3	23,00	78,0	-8,125	22,8	12,50	66,7	41,75	68,0	66,50	78,7				
174.7/6	66,0							-8	22,5	12,00	64,0	40	65,2						

1) Huidige officieele noteeringswijze (Jan. 1928). 2) = Malting vóór de invoering van de huidige offic. noteeringswijze (Jan. 1928). 3) Jaar- en maandgemiddelden afgerond op 1/8 pence.

ten is van de Bovenrivier naar U.K./Continent 17/6 betaald, naar Iersche havens 1/- extra met het oog op de langzame lossing aldaar. Grootere booten werden tegen 16/- naar U.K./Continent afgesloten naar Antwerpen of Rotterdam tegen 6 d. minder, terwijl van Bahia Blanca 13/6 betaald werd naar Antwerpen of Rotterdam voor booten van 9000 en zelfs 12.000 ton. Bevrachters stellen nog weinig belang in scheepsruimte voor het nieuwe seizoen. Er werden slechts twee booten afgesloten één groote boot van de Bovenrivier naar Antwerpen/Rotterdam/Amsterdam tegen 17/- met ligdagen 15 Januari en een ander schip van Bahia Blanca naar Antwerpen of Rotterdam tegen 15/6 voor 23 Januari/15 Februari laden.

Suiker van West-Indië. Het aanbod van lading was zeer gering. Van San Domingo werd een gedeeltelijke lading van 2500 ton per December naar Gothenburg tegen 17/6 afgesloten. Voor verscheping in dit jaar zijn nog slechts ca. 4425 ton van Puerto Cortez naar U.K./Continent aan de markt, waarvoor 17/- inzicht gesteld wordt voor tweede helft December laden. Per Januari zou een 6000 tonner van Cuba naar U.K./Continent tegen 16/- geplaatst kunnen worden, met de optie San Domingo laden, tegen 15/6, terwijl er buitendien een order van 3500 ton van San Domingo aan de markt is tegen 17/-.

Salpeter van Chili. Deze markt was zeer flauw. Terwijl een betere vraag naar scheepsruimte de vrachten, mede tengevolge van het oploopen der koersen van de La Plata, gunstig zou hebben beïnvloed, zijn de Salpeterbevrachters nu, doordat zij nauwelijks belang in tonnage stelden, erin geslaagd, de eenige boot, die afgesloten werd, goedkoop te krijgen. Deze afsluiting betreft een 7400 tonner per 10/26 December, die 20/6 naar Bordeaux/Hamburg Range accepteerde, met de optie Noord-Spanje tegen 21/6, Middellandsche Zee 22/6, Adriatische Zee, Alexandrië, Danzig of Gdynia tegen 23/6. Op deze basis zou nog een boot per December/Januari geplaatst kunnen worden.

Naar lijnruimte was zoo goed als geen vraag. Slechts 1500 ton werden voor prompte belading naar Duinkerken, Antwerpen, Rotterdam of Hamburg tegen 15/- minus commissie geboekt.

Rijst van Burmah. Er is een order aan de markt voor Februariverscheping naar Antwerpen/Hamburg Range tegen 23/6, maar deze order is nog niet definitief en tonnage is onder 25/- niet te krijgen.

Donau. De meeste bevrachters stellen geen belang in scheepsruimte, zoodat deze markt zeer stil was. Er werd slechts één boot van 5300 ton maximum per 1/15 December tegen 16/9 naar Havre/Hamburg Range en 16/3 naar Antwerpen, Rotterdam of Amsterdam afgesloten.

Van de *Zwarte Zee* werd bevracht tegen 13/- tot 13/3 voor December laden. De vraag naar ruimte was zeer behoorlijk.

Middellandsche Zee. Deze markt was iets vaster, maar aangezien het aanbod van tonnage voor December laden vrij groot is, is er weinig kans, dat de vrachten zullen oploopen. De volgende ertsladingen werden bevracht: Hornillo Baai/Rotterdam 6/-, Almeria Harbour/Duinkerken 7/3, Melilla/Danzig 6/7½, Alicante/Rotterdam 6/9, Carthagenen/Middlesbrough 8/3, Pomaron/Rotterdam 7/-, Gent of Antwerpen 8/-, Port Breira/Jarrow 7/-, Bona/Middlesbrough 8/- en Huelva/Rotterdam 5/10½, Dundee of Tyne River 12/- en Dublin 10/-. De fosfaatvrachten zijn slecht en de markt is buitengewoon flauw. Afgesloten werden slechts de volgende ladingen: Sfax/Nantes en Rouaan 6/7½ en Casablanca/Bordeaux/Hamburg Range 11/9.

Noord-Spanje. Er kwamen iets meer orders aan de markt naar het Continent en de stemming is vast. Van Bilbao naar Tyne Dock werd 6/3, naar Middlesbrough 7/3, Cardiff 6/1½ en Rotterdam 5/7½ betaald, van Santander naar Rotterdam 6/-.

Kolen van U.K. Door het groote aanbod van groote booten zijn de uitgaande vrachten verder gedaald en hebben thans een lagen stand bereikt. Van Zuid-Wales werd o.m. afgesloten: Rouaan 5/9, Gibraltar 7/6, Genua 7/9, Alexandrië 9/3, Las Palmas 9/-, Rio 12/6, Santos 12/6, Buenos Aires 14/- en Rosario 14/9, en van de Oostkust: Reval 7/-, Brevig 6/-, Hamburg 4/6, Rotterdam 4/-, Antwerpen 3/9, Rouaan 5/6, Genua 7/10½, Port-Said 9/-, Las Palmas 9/- en Buenos Aires 14/3.

RIJNVAART.

Week van 24 t/m. 30 November 1929.

De aanvoeren van zeezijde bleven ongewijzigd. De scheepsruimte, hoewel niet overvloedig aanwezig, bleef bij tamelijke vraag voldoende beschikbaar. De ertsvracht varieerde tusschen f 0.60/0.70 en f 0.70/0.80 per last met resp. 4 en 8 losdagen. Voor het Rhein-Herne Kanaal betaalde men afwisselend, naar gelang der beschikbare scheepsruimte 10 tot 20 cts. per last meer. Naar den Bovenrijn was tamelijk

vraag. Er werd uitsluitend in daghuur bevracht. Deze varieerde voor groote schepen tusschen 3¼ tot 3½ cts. per ton met aflevering Ruhrhavens of op de losplaats vrij; voor kleinere en vlotte schepen 4 tot 4½ cts. met aflevering Ruhrhavens. Het sleeploon werd genoteerd tusschen het 50 en 70 cts. tarief. De waterstand was afwisselend vallend en wassend, doch onderging weinig wijziging. Naar den Bovenrijn werd op ca. 1.70 ad 1.80 M. en naar de Ruhrhavens op maximum 2.50 ad 2.60 M. afgeladen.

In de Ruhrhavens namen de verschepingen van kolen enigszins af. Scheepsruimte was in het laatst der week voldoende aanwezig. De vracht voor exportkolen naar Rotterdam bedroeg in het laatst der week Mk. 2.80 per ton inclusief sleeploon.

ONTVANGEN BOEKEN.

Verslagen en Mededeelingen van de Directie van den Landbouw 1929 No. 1.

Lijst van officieele personen, instellingen en Vereenigingen op land- en tuinbouwgebied. 's-Gravenhage 1929; Algemeene Landsdrukkerij. Prijs f 1.—.

Van de jaarlijks door de Directie van den Landbouw gepubliceerde Lijst van officieele personen, instellingen en Vereenigingen op land- en tuinbouwgebied is als No. 1, 1929 der Verslagen en Mededeelingen wederom een uitgave verschenen. Deze lijst, die thans is bijgewerkt tot April 1929, bevat vooreerst een overzicht, zoowel wat personen als zaken betreft, van de samenstelling der verschillende Regeeringsorganen en instellingen op landbouwgebied. Daarnaast zijn er in tezamen gebracht de adressen van alle Commissiën en organisaties, die op eenigerlei wijze bij den land- of tuinbouw betrokken zijn.

Statistisch Jaarboek der Gemeente Amsterdam, uitgegeven door het Bureau van Statistiek der Gemeente, 21e jaargang 1928. Amsterdam 1929; J. M. Meulenhoff.

Ensayo bibliográfico de 'Don Carlos de Sigüenza y Gongora por Irving A. Leonard, Ph. D., Universidad de California, Berkeley, E. U. A. México 1929; Monografias bibliográficas Mexicanas, num. 15.

El comercio exterior argentino en 1928 y 1927 y estadísticas económicas retrospectivas. Boletín No. 205. Republica Argentina, Dirección general de estadística de la nación. Buenos-Aires 1929. G. Kraft Ltda. — S. A. de Impresiones generales.

Anuario Demográfico. Sección de Estadística Demográfico — Sanitaria. Anno XXXI 1924, volume II. São Carlos, Guaratinguetá, Botucatu e Interior do Estado. São Paulo 1929; Typographia Brazil de Rothschild & Cia.

Escalafón del cuerpo diplomático Mexicano. México 1928; Publicaciones de la Secretaría de relaciones exteriores.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Bedrijfsleven en de strijd tegen de Armoede in Nederland

door Dr. CH. A. VAN MANEN.

Prijs ingenaaid f 3,—. Gebonden f 4.75.

Voor leden der Vereeniging en geabonneerden op het Weekblad wordt dit werk beschikbaar gesteld tegen den prijs van f 2,50 ingenaaid en f 4,— gebonden.

Bestellingen richt men tot het Secretariaat van het Instituut, Pieter de Hoochweg 122, onder gelijk-tijdige remise per postwissel of op postchèque en girorekening No. 8408, Rotterdam.